Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ 31 январь 1974 йил, пайшанба ◆ № 26 (15.806). ◆ Баҳоси 2 тийин.

СОВЕТ-КУБА МУЗОКАРАЛАРИ

29 январда Революция саройида КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг Куба Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Куба Революцион ҳукумати Бош министри Фидель Кастро Рус билан музокаралари бўлиб ўтди.

Музокараларнинг бошида ўртоқ Фидель Кастро ўртоқ Л. И. Брежневга Куба халқи ва Коммунистик партия Марказий Комитети Леонид Ильич Брежневни ва Совет Иттифоқидан у билан бирга келган ўртоқларни нақадар зўр қувонч билан кутиб олганликларини айтди. Ўртоқ Кастро бу визитнинг Совет — Куба муносабатларини янада ривожлантириш учун катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

Л. И. Брежнев Фидель Кастродан Куба халқига, Гавана аҳолисига, Куба коммунистларига Куба пойтахтида кўрсатилган қизғин қардошларча иззат-икром учун ўзининг самимий миннатдорчилигини ва ўзи билан бирга келган ўртоқларнинг миннатдорчилигини топширишни илтимос қилди. Бу иззат-икром Куба халқининг Совет Иттифоқига, унинг халқига нисбатан бўлган қардошларча дўстлик ва бирдамлик туйғуларини янада кўпроқ ҳис этиш имконини беради.

Л. И. Брежнев Фидель Кастрога ва Кубанинг бошқа раҳбарларига КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоларидан, совет халқидан самимий салом топширди.

Суҳбат давомида Л. И. Брежнев беш йилликнинг тўртинчи йилида совет халқи ҳал этаётган катта вазифалар тўғрисида, қишлоқ хўжалигини юксалтириш ишида, саноатда ва умуман халқ хўжалигида энг янги илмий технологик ютуқлардан фойдаланиш соҳасида КПССнинг иш тажрибаси тўғрисида кубалик ўртоқларга гапириб берди. У КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг меҳнат унумдорлигини ошириш, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини кўпайтириш соҳасидаги муҳим қарорлари қандай амалга оширилаётганлиги тўғрисида Куба раҳбарларига ахборот берди.

Леонид Ильич Брежнев КПСС XXIV съездидан кейинги даврда партия қурилишининг бориши тўғрисида, партия сафларининг ўсиши ҳақида, партия билан халқнинг бирлигини янада кўпроқ мустаҳкамлаш юзасидан партия турли бўғинларининг ишини активлаштириш мақсадида қўрилаётган тадбирлар тўғрисида гапирди.

Қардошларча, самимий вазиятда ўтган музокаралар давом эттирилади.

Музокараларда Совет томонидан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. В. Шчербицкий, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари Г. В. Романов, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, граждан авиацияси министри Б. П. Бугаев, СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитети раисининг биринчи ўринбосари И. В. Архипов, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССРнинг Куба Республикасидаги элчиси Н. П. Толубеев, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси К. В. Русаков, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси А. М. Александров, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси А. И. Блатов, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзоси, ТАССнинг Бош директори Л. М. Замятин иштирок этдилар.

Куба томонидан: Куба Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари — Марказий Комитетининг иккинчи секретари Рауль Кастро, республика Президенти Освальдо Дортикос, Рамиро Вальдес, Армандо Харт, Гильермо Гарсиа, Серхио Дельваль, Марказий Комитет секретариатининг аъзолари — Блас Рока ва Карлос Рафаэль Родригес, Марказий Комитет аъзоси, ташқи ишлар министри Рауль Роа, Марказий Комитет аъзоси, Куба халқлари билан дўстлик институтининг директори Хосе Альварес Браво Марказий Комитет аъзоси, Куба Республикасининг СССРдаги элчиси Северо Агирре, иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик миллий комиссияси раисининг ўринбосари Эктор Родригес Льомпарт қатнашдилар.

(ТАСС).

КУБА—СОВЕТ ДЎСТЛИГИНИНГ ЁРҚИН НАМОЙИШИ

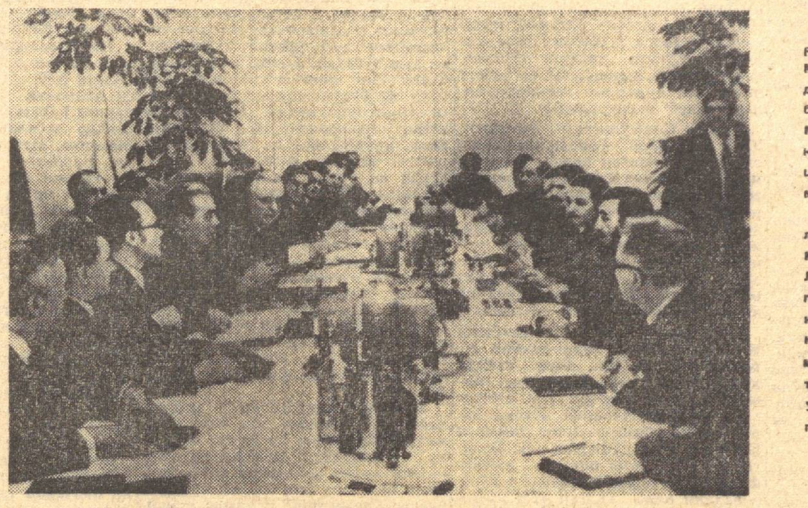

ГАВАНА. 29 январь куни Куба Республикаси пойтахтининг Хосе Марти номидаги Революция майдонида Куба — Совет дўстлигига бағишланган митинг бўлиб ўтди. Митингда Озодлик ороли меҳнаткашларидан миллиондан зиёд киши қатнашди. Чапдаги суратда: митинг пайти.

ГАВАНА. 29 январь куни Революция саройида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев билан Куба Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Куба Революцион ҳукуматининг бош министри Фидель Кастро Рус ўртасида музокаралар бўлиб ўтди. Ўнгдаги суратда: музокаралар пайти.

ТАСС—ЎзТАГ телефотоси.

ГАВАНАДА УМУМХАЛҚ МИТИНГИ

ГАВАНА 30 январь. (ТАСС махсус мухбирлари). Гавана корхоналарининг ишчилари, хизматчилар, студентлар, техникум ва мактабларнинг ўқувчилари, революцион қуролли кучларнинг жангчилари кеча Куба Республикасининг байрамлардагидек безатилган асосий майдонига —Хосе Марти номидаги Революция майдонига ва унга туташиб кетган кўчаларга тўпланишди. Ишчилар билан деҳқонлар —партия ташкилотлари ва меҳнаткашлар ташкилотларининг вакиллари республиканинг ҳамма жойидан келишди. КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев билан учрашмоқ учун озод Кубанинг бир миллиондан кўпроқ гражданлари бу ерга келишди. Бу ерда Куба—Совет дўстлигига бағишланган оммавий митинг бўлди.

Майдон узра минг-минглаб совет ва Куба байроқлари, Куба-Совет дўстлигини шарафловчи транспарантлар ва шиорлар, КПСС ва Куба Компартияси шарафига, Куба ва совет халқлари бузилмас қардошларча бирдамлиги шарафига табрик сўзлари ёзилган шиорлар кўзга ташланади.

Митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневни ва Куба Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Фидель Кастро Русни гулдурос қарсаклар билан «Ура!», «Вива Совет—Куба дўстлиги!», «Вива КПСС—Куба Компартияси!» деган хитоб сўзлари билан кутиб оладилар.

А. А. Громико, В. В. Шчербицкий, Г. В. Романов, К. Ф. Катушев ўртоқлар, граждан авиацияси министри Б. П. Бугаев СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитети Раисининг биринчи ўринбосари И. В. Архипов, СССРнинг Куба Республикасидаги элчиси Н. П. Толубеев, Совет Иттифоқидан келган бошқа расмий кишилар улар билан бирга фахрий минбарда турибдилар.

Куба Республикасининг Президенти Освальдо Дортикос, Куба Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Рауль Кастро, Марказий Комитет Сиёсий бюроси ва Секретариатининг бошқа аъзолари, Революцион ҳукумат аъзолари, давлат ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари минбарда ҳозир бўлишди.

Дипломатия корпусининг аъзолари ҳам шу ерда эди.

Майдонда гулдурос қарсаклар сира тинмайди. Леонид Ильич Брежнев микрофон ёнига келиб «Вива Куба!» сўзларини айтади. Гулдурос қарсаклар яна авж олади. Неча юз минглаб кишилар «Вива!» «Брежнев —Фидель ура!» деб хитоб қиладилар.

Куба Республикаси ва Совет Иттифоқи гимнлари ижро этилади.

Гулдурос қарсаклар билан кутиб олинган Фидель Кастро Рус нутқ сўзлади. (Ўртоқ Фидель Кастро Руснинг нутқи ички саҳифаларда босилди).

КПСС Марказий Комитети Бош секретари Леонид Ильич Брежневга сўз берилади. Майдонда яна гулдурос давомли қарсаклар бошланади. (Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқи ички саҳифаларда босилди).

Митинг тугади. Митинг қатнашчилари пролетариат гимни «Интернационал»ни ижро этадилар.

Гавананинг Революция майдонида бўлиб ўтган митинг —Куба билан Совет Иттифоқи дўстлиги ва қардошлигининг унутилмас улкан умумхалқ намойишига айланиб кетди. Қаҳрамон Куба халқи КПССга, Совет Иттифоқига ўзининг самимий ҳис-туйғуларини, ана шу дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга ва кучайтиришга, тинчлик, тараққиёт ва социализм йўлидан бирга, бир сафда боришга катъий қарор берганлигини қизгин изҳор этди.

Н. КОЛЕСОВ.
Р. КНЯЗЕВ,
Н. ЧИГИРЬ.

КАТТА МЕҲНАТ ҒАЛАБАСИ

КРИВОЙ РОГ ЖАНУБИЙ КОН-САРАЛАШ КОМБИНАТИ ЭКСКАВАТОРЧИЛАР БРИГАДАСИНИНГ БОШЛИҒИ, СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНИ В. К. МИРОНЕНКО, ЭКСКАВАТОР МАШИНИСТЛАРИ В. А. БЕЛЕВИТИН, М. С. БЕРНАДСКИЙ, Г. Т. КРИВОРУЧКО, МАШИНИСТ ЁРДАМЧИЛАРИ А. М. ЖУКОВ, В. Б. МЕЛЬНИЧЕНКО, О. М. СЕПТА, С. И. ШТИЛИК ЎРТОҚЛАРГА

Азиз ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитети 1973 йил учун зиммаларингизга олган социалистик мажбуриятларингизни муваффақиятли бажарганлигингиз муносабати билан сизларни қизғин табриклайди. Бир йил мобайнида битта экскаватор билан 2 миллион куб метрдан зиёд темир руда ва тоғ жинси ортиб жўнатиш меҳнатда эришилган катта ютуқдир. Бу соҳа бўйича ўртача кўрсаткичлардан қарийб уч баравар ортиқ. Сиз шунга ўхшаш кон техникасидан фойдаланишда биринчи бўлиб шундай натижаларга эришдингиз.

Сизнинг меҳнатингиз ишга ижодий ёндашув намунаси бўлиб, кончилик ишлаб чиқаришининг илғор методларини бекаму-кўст эгаллаган ҳар бир коллектив қандай катта резервларга эга эканлигини кўрсатади.

Бригадангиз эришилган натижалар билан кифояланибгина қолмай, 1974 йилда 2 миллион 10 минг куб метр темир руда ва тоғ массаси ортиб жўнатиш ва беш йиллик топшириқни шу йил август ойида бажариш мажбуриятини олганлиги қувонарлидир. Шу мажбуриятларнинг бажарилиши КПСС XXIV съездининг қора металлургияни ривожлантириш борасидаги қарорлари муваффақиятли амалга оширилишига қўшиладиган муҳим ҳисса бўлади.

Азиз ўртоқлар, сизларга меҳнатда янги-янги муваффақиятлар тилаймиз.

Л. БРЕЖНЕВ,
Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БОШ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ ЛЕОНИД ИЛЬИЧ БРЕЖНЕВГА!

КПСС Марказий Комитетига ва азиз Леонид Ильич, шахсан Сизга шуни маълум қилишдан хурсандмизки, Кривой Рог Жанубий кон-саралаш комбинатида ишлаётган бригадамиз коллективи беш йилликнинг учинчи, ҳал қилувчи йилида янги ишлаб чиқариш муваффақиятларига эришди. Чўмичининг сиғими 4,6 куб метр келадиган экскаватор билан темир йўл думпкар вагонларига жами ҳажми 2 миллион куб метр темир руда ва тоғ жинсларини ортамиз, деб зиммамизга олган социалистик мажбуриятимизни 1973 йилнинг ноябрида бажардик.

Биз эришган экскаватор унумдорлиги соҳа бўйича ўртача кўрсаткичлардан қарийб уч баравар ошади.

Башарти, саккизинчи беш йилликда бригадамизнинг ўртача ойлик унуми 98 минг куб метрдан сал ошган бўлса, тўққизинчи беш йиллик бошларида эса қарийб 118 минг куб метрга етди, 1973 йилда 167 минг куб метрдан ҳам ошиб кетди.

Бизнинг эришган муваффақиятларимиз, даставвал, ажойиб совет техникасига, кончилик ишлари технологиясининг энг янги ютуқларига, социалистик ишлаб чиқаришнинг улуғвор афзалликларига ҳамда бригадамиз аъзоларининг коммунистик эътиқодларига суянади. Бригада кўп йиллардан бери уюшқоқлик билан бир маромда ишлаб келмоқда, ишлаб чиқариш ва меҳнат интизоми бузилган биронта ҳол рўй бергани йўқ. Пармаловчилар ва портлатувчилар билан доимо ўртоқларча ҳамкорлик қилиб келаётганлигимиз ҳамда локомотив бригадалари ва карьер йўл ишчилари билан бир-бирларимизга ўзаро ёрдам бериб келаётганлигимиз кун сайин ишлаб чиқариш топшириқларини ошириб бажаришимизга, меҳнат унумдорлигини кўтаришимизга имкон бермоқда.

Леонид Ильич, янги йил муносабати билан сўзлаган нутқингизда совет кишилари меҳнатини юксак баҳолаганлигингиз қалбларимизни ватанпарварлик ифтихорига тўлдирди, янада серунум меҳнат қилиш учун кучимизга-куч, ғайратимизга-ғайрат қўшди. Биз КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатига жавобан 1974 йилда янада яхшироқ ишлашга қарор қилдик. Йил мобайнида 2 миллион 10 минг куб метр темир руда ва тоғ жинси ортиш ва беш йиллик топшириғини 25 августгача бажариш мажбуриятини оламиз. Беш йиллик топшириғидан ташқари 1974 йилнинг охиригача 710 минг куб метр руда ва тоғ жинси берамиз, ортиб жўнатилаётган тоғ массасининг ҳар куб метри таннархини камида 19 процент арзонлаштирамиз.

Жонажон Коммунистик партиямиз Марказий Комитетини ва Леонид Ильич, шахсан Сизни ишонтириб айтамизки, бригадамиз коллективи берган ваъдасининг устидан чиқиш ва зиммасига олган социалистик мажбуриятларини шараф билан адо этиш учун ўзининг бутун куч ва маҳоратини ишга солади.

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Кривой Рог Жанубий кон-саралаш комбинати экскаваторчилар бригадасининг бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Украина Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси

В. МИРОНЕНКО,

Экскаватор машинистлари

М. БЕРНАДСКИЙ,
Г. КРИВОРУЧКО,
В. БЕЛЕВИТИН.

Машинист ёрдамчилари

А. ЖУКОВ,
В. МЕЛЬНИЧЕНКО,
О. СЕПТА,
С. ШТИЛИК.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНИ ЎРТОҚ В. К. МИРОНЕНКО БОШЧИЛИГИДАГИ КРИВОЙ РОГ ЖАНУБИЙ КОН-САРАЛАШ КОМБИНАТИ ЭКСКАВАТОРЧИЛАР БРИГАДАСИ АЪЗОЛАРИНИ СССР ОРДЕНЛАРИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

1973 йил учун зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажарганликлари ҳамда кончилик саноати экскаваторчилар бригадалари орасида энг юқори меҳнат унумдорлигига эришганликлари учун қуйидагилар мукофотлансин:

ЛЕНИН ОРДЕНИ БИЛАН

Мироненко Валентин Карпович — экскаваторчилар бригадасининг бошлиғи.

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНИ БИЛАН

Белевитин Валерий Алексеевич — экскаватор машинисти.

Бернадский Михаил Стахович— экскаватор машинисти.

Криворучко Геннадий Тимофеевич — экскаватор машинисти.

«ҲУРМАТ БЕЛГИСИ» ОРДЕНИ БИЛАН

Жуков Анатолий Михайлович— экскаватор машинистининг ёрдамчиси.

Мельниченко Валерий Борисович — экскаватор машинистининг ёрдамчиси.

Септа Олег Михайлович — экскаватор машинистининг ёрдамчиси.

Штилик Сергей Иванович — экскаватор машинистининг ёрдамчиси.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 йил, 29 январь.

ЗЎР ЭЪТИБОР БИЛАН

28 январь кечаси миллион-миллион томошабинлар КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг Куба Республикаси пойтахтига келиши тўғрисида бевосита Гаванадан берилган репортажни зўр эътибор билан кўрдилар. Репортажни Совет ва Куба телевидениеси биргалашиб ташкил этди. Гаванадан берилган бу репортаж совет «Орбита-2» космик алоқа системаси бўйича рангли тасвирда кўрсатилди. Шу телевизион эшиттириш «Интервидение» ва «Евровидение» орқали социалистик мамлакатларга ва Ғарбий Европадаги бир қанча давлатларга ҳам кўрсатилди.

Марказий телевидение КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг Куба Республикасида бўлиши тўғрисида ҳар куни информацион программалар кўрсатиб туради.

(ТАСС).

А. Н. КОСИГИН ҲУЗУРИДА СУҲБАТ

29 январда СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Югославия Социалистик Федератив Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси М. Пешични Кремлда қабул қилди.

Самимий, дўстона вазиятда ўтган суҳбатда СССР Ташқи ишлар министрлиги 5-Европа бўлими мудири Н. Н. Сикачев қатнашди.

А. Н. КОСИГИН МХР ЭЛЧИСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 30 январда Кремлда Монголия Халқ Республикасининг СССРдаги янги элчиси Х. Банзрагчни қабул қилди.

Самимий дўстона вазиятда ўтган суҳбатда СССР Ташқи ишлар министрлиги коллегиясининг аъзоси М. С. Капица иштирок этди.

В. И. Долгих Шимолий Осетияда

ОРЖОНИКИДЗЕ, 29 январь. (ТАСС). Бугун КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Долгих Шимолий Осетия АССРга келди.

Аэропортда В. И. Долгихни КПСС Шимолий Осетия область комитетининг биринчи секретари Б. Е. Кабалоев, Шимолий Осетия АССР Олий Совети Президиумининг Раиси Т. С. Хетагурова, республика Министрлар Советининг Раиси О. А. Басиев, автоном республиканинг бошқа раҳбарлари кутиб олишди.

ЧУВАШИЯ АССРГА ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

ЧЕБОКСАРИ. 29 январь. (ТАСС). Бугун бу ерда Чувашия область партия комитети билан Автоном республика Олий Советининг Чувашия АССРга Халқлар дўстлиги ордени топширишга бағишланган қўшма тантанали мажлиси бўлди.

Мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюросини баланд руҳ билан фахрий президиумга сайладилар.

Мажлисда СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Л. В. Смирнов табрик нутқи сўзлади. У КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати номидан ва шахсан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев номидан Чувашия АССР ишчилар синфини, колхозчи-деҳқонларини, зиёлиларини, коммунистларини ва партиясизларини, барча меҳнаткашларини Ватаннинг юксак мукофоти — Халқлар дўстлиги ордени билан самимий қутлади.

Л. В. Смирнов Чувашия АССРни Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш тўғрисида СССР Олий Совети Президиумининг Фармонини ўқиб берди ва мажлис аҳлининг гулдурос қарсаклари остида юксак мукофотни республика байроғига тақиб қўйди.

Тантанали мажлисда сўзга чиққан нотиқлар юксак мукофот учун КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига ва Совет ҳукуматига самимий миннатдорчилик изҳор этдилар. Чувашия меҳнаткашлари, деб таъкидлади нотиқ, тўққизинчи беш йиллик планини муваффақиятли бажариш учун курашга муносиб ҳисса қўшадилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига ва СССР Министрлар Советига баланд руҳ билан табрикнома қабул қилдилар.

ХОСЕ МАРТИ ҲАЙКАЛИ ЁНИГА ГУЛЧАМБАР ҚЎЙИЛДИ

ГАВАНА, 29 январь. (ТАСС махсус мухбирлари). Куба миллий қаҳрамони, оташин революционер ва мутафаккир Хосе Марти номи ҳар бир кубалик қалбига яқин ва азиз. Пойтахтнинг бош майдони бўлган Хосе Марти номли Революция майдонида Куба қаҳрамонига оқ тошдан муҳташам ҳайкал ўрнатилган.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бугун Революция майдонига келиб, ҳайкал ёнига гулчамбар қўйди.

Гулчамбарнинг қирмизи лентасига: «Куба халқининг улуғ фарзанди Хосе Мартига КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневдан» деган сўзлар ёзилган эди.

Майдонда фахрий қоровул саф тортиб турди ҳамда СССР ва Куба Республикаси давлат гимнлари ижро этилди.

Гулчамбарни қўйиш чоғида А. А. Громико, В. В. Шчербицкий, Г. В. Романов, К. Ф. Катушев ўртоқлар, Совет Иттифоқидан келган бошқа расмий кишилар ҳозир бўлишди.

Гулчамбар қўйиш чоғида Куба Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари, Революцион ҳукумат Бош министрининг биринчи ўринбосари, Революцион Қуролли Кучлар министри ўртоқ Рауль Кастро Рус ўртоқ Л. И. Брежневга ҳамроҳ бўлди.

КУБА-СОВЕТ ДЎСТЛИГИНИНГ ЁРҚИН НАМОЙИШИ

ЎРТОҚ ФИДЕЛЬ КАСТРО РУС НУТҚИ

[illegible]

...ган бўлиб қолди. Американлар Кубанинг ички ишларига аралашишга ҳақлимиз деб буни бизга жуда ҳам таҳқирлаб ва зўрлаб қабул қилдириб, конституциямизга мустаҳкамлаб ёзиб қўйдилар. Территориямизнинг гўзал Гуантанамо қўлтиғидаги бир қисми эса ўшандан бери американликларнинг ҳарбий денгиз базасига айлантирилди. Ишсизлик, саводсизлик, қашшоқлик, латифундиялар, фоҳишалик, қиморбозлик уйинлари, гадойлик, ҳукумат маъмурларининг сотқинлиги ва шафқатсиз эксплуатация — мана шуларнинг ҳаммаси янги мустамлакачилик системасининг аччиқ меваларидир. Қўғирчоқ ва кўпинча қонхўр ҳукуматлар эксплуататорларнинг манфаатлари учун итоатли қурол бўлиб қолди. Халқимиз бениҳоя катта курашларда наҳотки мана шулар учун деб қурбонлар берган бўлса?

Империалистларнинг янги мустамлакачилик эксплуатацияси ишчилар синфининг пайдо бўлишига олиб келди. Ишчилар синфи деҳ-

[illegible]

...бири иқтисодий қурол эди. Шунинг учун ҳам империализм ўйлаб-нетиб турмай бу қуролдан халқимизга қарши тўла равишда фойдаланди.

Мамлакатимизга ёқилғи етказиб бериш тўсатдан тўхтатиб қўйилди, бу ҳол революциямиз учун оғир зарба бўлиб тушиши лозим эди. Мана шундай бир пайтда биздан бир неча минг миля узоқда бўлган Совет Иттифоқи халқимизга ёрдамга келди ва бир талай қийинчиликларни енгиб, бизга нефть етказиб берди. Ўша вақтда Америка монополиялари жаҳонда эгаллаб олган бошқа манбалардан биз бундай нефтни ололмас эдик.

Испания мустамлакачилари ва Америка империалистлари Кубада ишлаб чиқараётган асосий ва бирдан-бир маҳсулот учун, яъни шакар учун Қўшма Штатлар юз йилдан кўпроқ вақтдан бери бозор бўлиб келган эди. Мана шу бозор Куба шакари учун ёпиб қўйилганлиги бизнинг экономикамизга урилган иккинчи жуда катта зар-

[illegible]

...қилиш, тош йўллар ва тўғонлар, суғориш ва зовур системалари қуриш, геология-қидириш ишларини олиб бориш, алоқа, ўқув юртларини ускуналаш, электрон-ҳисоблаш техникаси, металлургия ва металл ишлаш саноати, балиқ овлаш портлари, аэродромлар ва шулар каби экономиканинг муҳим тармоқларини ривожлантириш программаси ҳозирги кунда СССР ёрдами билан бажарилмоқда.

Совет Иттифоқи бизнинг халқимизга савдо-сотиқ қилишда ва узоқ муддатли кредитлар беришда шундай шарт-шароитларни яратиб бердики, бу эса ўзининг зарур табиий ресурсларига эга бўлмаган, ўн беш йил чамаси давом этиб келаётган жуда қаттиқ империалистик қамал шароитида ўзини ривожлантириш учун курашаётган кичик давлат билан катта индустриал давлат ўртасидаги муносабатларнинг чинакам намунасидир.

Социалистик ва ниҳоят даражада интернационалистик мамлакат бўлган Совет Иттифоқи бизнинг Ватанимизда битта ҳам шахтага, бир гектар ҳам ерга, битта ҳам фабрикага, хизмат кўрсатувчи битта ҳам корхонага, битта ҳам транспорт корхонасига, битта ҳам банкка, битта ҳам магазинга эга эмас. У фойда олиш мақсадини кўзлаб Кубага бир тийин ҳам сарфлагани йўқ, Кубада кубалик ишчи ишлайдиган ва Совет мулкига айлантирилган битта ҳам корхона йўқ. Социалистик Куба ва Совет Иттифоқининг интернационалистик муносабатлари билан аввал Испаниянинг мустамлакаси бўлиб келган, сўнгра эса американликларнинг янги мустамлакасига айлантирилган мамлакатимиз тарихида вужудга келган муносабатлар ўртасидаги яққол кўриниб турган чуқур ва принципиал фарқ мана шу. Бизнинг халқимиз бундай муносабатларга қарши бутун бир аср чамаси жуда қаттиқ ва фидокорона курашиб келди.

Бизнинг халқимиз империалистик қулликни тугатиш билан бирга, одам одамни эксплуатация қилишининг ҳар қандай кўринишини ҳам тугатди. Ҳозирги кунда кубалик ҳар бир меҳнаткаш ўзи учун ва бутун жамият бахт-саодати учун ишламоқда. Революцион ватан гражданларида коллективизм, қардошлик ва бирдамликни янгича англаш аста-секин кучаяверди ва шу билан бирга коммунистик онглиликнинг, чуқур интернационалистик руҳнинг муҳим аломатлари пайдо бўлаверди. Мана шу янги инсоний фазилатлар Куба халқини тағин ҳам юксак ахлоқий босқичга кўтармоқда. Мана шу қитъа мамлакатларидан бирида бундай ҳолатнинг рўй бериши мумкин бўлиб қолганлиги Октябрь нури очиб берган йўлдан бораётган кишилар қўлга кирита оладиган келажакка бизда умид туғдирмоқда.

Бизнинг мамлакатимиз моддий тараққиёт йўлидан ҳам олға бормоқда. Халқимиз бу йўлда табиий ва техникавий ресурсларимизга қарши келиб қоладиган ва жаҳондаги вазиятга зид бўлиб тушадиган ва ўзимизнинг кучимиз етмайдиган мақсадларни ўз олдига қўяётгани йўқ, чунки жаҳоннинг катта қисми яшашнинг қийин проблемаларига дуч келмоқда ва бундан буён ҳам дуч келаверади. Бизнинг истеъмол нормаларимиз эксплуатация, анархия ва иқтисодий исрофгарчилик асосига қурилган ҳамда ахлоқий ва инсоний фазилатларни бутунлай менсимаётган ривожланган капиталистик жамиятлардаги мавжуд нормаларга эргашмаслиги лозим. Модомики инсоннинг моддий эҳтиёжлари табиий ва техникавий ресурсларга ҳамда биологик муҳитни сақлаб қолиш талабларига мувофиқ бўлган оқилона чегарага эга бўлиши мумкин ва лозим экан, шу билан бирга, маънавий бойиш ҳамда шахснинг баркамол ривожланиши учун чексиз кенг майдон қолаверади. Аммо бу нарса ақл билан ҳисоблашмайдиган, эгоистик, сотқин ва яккаликка асосланган капиталистик жамиятда ҳеч қачон заррача қадрланган эмас.

Биз аста-секин қўлга киритаётган моддий муваффақиятлар билан бир қаторда халқимизнинг революция йиллари давомида эришган жуда катта социал тараққиёти билан ҳам фахрланамиз.

Соғлиқни сақлаш сингари шу қадар ҳаётий муҳим масалада бизнинг халқимиз эришган натижаларга бу қитъада биронта мамлакат эга эмас. Болалар ўлими Латин Америкаси мамлакатлари ўртасидаги энг паст даражага — ҳар минг чақалоқ орасида ўлим 28 тага туширилди. Революцияга қадар одамнинг ўртача умри 54 ёшга зўрға етар эди, ҳозирги вақтда 70 ёшга яқинлашиб қолди.

Халқ маорифи соҳасида ҳозирги кунда халқимиз эришган даражага Латин Америкасидаги биронта мамлакат эга эмас. Ҳеч бир истисносиз болаларнинг ҳаммаси мактабларда ўқимоқда. Ўқишдан улгураётган ўқувчилар сони йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Ўрта маълумот олишга интилаётган ёшлар кўпайиб бормоқда. Жуда яхши мактабларни кўпайтириш йўли билан биз ёшларимизни тарбиялашнинг асосий негизи бўлган коммунистик принципни, яъни ўқишни меҳнат билан қўшиб олиб бориш принципини ўрта маълумот системасида амалга оширмоқдамиз.

Аҳолимиз орасида ёши катта бўлиб қолган кишилар ўқиб ўзининг билим даражасини оширмоқда, анча юксак маданиятга эга бўлиб қолган янги бўғинлар тараққиёт ва ривожланиш йўлидан дадил олға бормоқда.

Революцион Кубада социал адолат ва ҳамма одамлар ўртасида чинакам тенглик туфайли вужудга келган инсоний фазилатлар ҳукмронлиги сезилиб турибди. Биз одамнинг энг яхши қобилиятлари ва ҳис-туйғулари ўзини кўрсата оладиган вазиятда яшамоқдамиз.

Латин Америкасида ўзларининг табиий бойликларини қайтариб олиш учун, экономикани адолат ва мустақиллик негизида ривожлантириш учун курашаётган бошқа халқлар ҳам бор, булар орасида қардош Перу Республикаси ажралиб турибди. Халқларнинг ўзини миллий англаши уйғониб келмоқда, бу нарса ва прогрессив сиёсат бу қитъада ўзига йўл очмоқда. Чилида Сальвадор Альенде ҳукумати жиноятқорона равишда ағдариб ташланганлиги ва Уругвайдаги реакцион тўнтариш шуни исботлаб турибдики, илгари бу икки мамлакат буржуа конституцияси амалга оширилганлигининг намунаси деб ҳисобланар ва кўз-кўз қилинар эди, бу қитъадаги кўпгина мамлакатларда реакцион синфлар ва империализм эндиликда халқ ҳаракатининг йўлини тўсишга ва фақат энг қўпол кучга таяниб ҳокимият тепасида ўзини сақлаб туришга қодир бўлолмай қолди.

Бразилия, Чили ва Уругвай нацистларга хос методлар ёрдамида, шу жумладан муттасил энг ёмон азоблар бериш ва қотилликлар қилиш ёрдамида идора қилинмоқда. Лекин ҳеч бир ижтимоий тузум азоблар бериш ва қотилликларни кучайтириш йўли билан ўзини бениҳоя сақлаб қололмайди. Мамлакатни идора қилишнинг бундай методлари тарихан анахронизм бўлиб қолди, буни халқ ахир бир кун емириб ташлайди.

Империализмнинг қаттиқ тазйиқига ва Америка давлатлари ташкилоти деб аталган ва сира обрўси қолмаган ташкилотнинг қарорларига қарамай, Куба шу қитъада саккиз мамлакат билан: Канада, Мексика, Перу, Аргентина, Ямайка, Барбадос, Тринидад—Тобаго ва Гайана билан ҳозирги кунда дипломатик ва дўстона муносабатлар қилиб турибди.

Ҳозирги дунёдаги ривожланган капиталистик жамиятларнинг бойлиги кам ривожланган мамлакатлар билан ноэквивалентли савдо-сотиқ қилиш йўли билан кўпайган. Исрофгарчилиги ва беҳуда зеб-зийнати ҳаддан ошган мана шу капиталистик жамиятлар ҳозирги кунда жаҳон дуч келаётган кўпгина жиддий иқтисодий проблемаларнинг туғилишига сабаб бўлди.

Мустамлакаларни ва қарам мамлакатларни эксплуатация қилиш натижасида ўтган замонларда инсониятга капитализм томонидан етказилган катта зарарга, жаҳонни қайтадан тақсимлаш учун олиб борилган, оммавий қирғинлар қилинишига ва вайронгарчиликларга, кўпгина халқларнинг қолоқ ва қашшоқ бўлиб қолишига олиб келган империалистик урушларга эндиликда табиий ресурсларнинг беҳуда ва чексиз исроф қилинаётганлигини қўшмоқ керак. Атроф муҳит булғанаётганлиги сабабли у хусусда яқин вақтгача ҳаққоний ва асосли ғамхўрлик қилиниб келган бўлса, энди бу ташвишларга энергия манбалари тўғрисидаги ҳаётий муҳим проблема ва инсониятнинг энергиянинг ҳамда табиий ресурсларнинг бошқа манбаларини ярата олишга улгурмай туриб кўпгина бошқа табиий ресурсларнинг етишмай қолиши мумкинлиги қўшилмоқда. Жаҳон аҳолисининг 70 проценти яшаб турган ривожланаётган мамлакатлар ривожланган капиталистик дунёга нефтнинг 60 процентини, мис, темир, қўрғошин, олтингугурт ва рухнинг 50 процентини, бокситнинг 80 процентини ва никелнинг 33 процентини етказиб бермоқда, аммо шу ривожланаётган мамлакатларнинг ўзи жаҳонда ишлаб чиқарилаётган мазкур жамики маҳсулотларнинг атиги 10 процентини истеъмол қилмоқда, холос.

Аҳолининг ўсиши ҳозирги суръатлар билан давом этаверса, яқин 25 йил ичида ер куррасининг аҳолиси 7 миллиард кишига етади. Ҳозирги дунёда 100 миллионлаб кишилар тўйиб овқат емайди. Ҳозирги куннинг ўзидаёқ Марказий Африкадаги кўп мамлакатлар қурғоқчилик сабабли очлик чангалига тушиб қолди. Ер ислоҳоти ўтказилмаган, ердан олинадиган рента эса, жамики ҳосилнинг 75 процентига яқинлашиб қолган Эфиопиянинг қишлоқ жойларида 100 мингга яқин киши ҳалок бўлди.

Ҳозирги вақтда кўпгина озиқ-овқат маҳсулотларини топиш қийин бўлиб қолди ва энди энергетика танқислиги пайдо бўлди. Бунинг натижасида нефть мисли кўрилмаган даражада қимматлашиб кетди. Саноат молларининг нархлари ҳам мана шундай тез кўтарилмоқда. Ҳозирги пайтда ларзага тушиб саросима бўлиб қолган ривожланган капиталистик дунё вужудга келган мана шу вазият учун тўла равишда жавобгардир. Рўй берган аҳволни бартараф қилиш учун чоралар кўришга уриниш муқаррар. Мана шундай ҳар қандай уриниш қилинганида ҳам энергия манбаларига эга бўлмаган ҳамда хом ашёни, тайёр маҳсулотларни ва саноат ускуналарини сотиб олишга мажбур бўлаётган ривожланаётган мамлакатларнинг кўплари ҳақиқатан мушкул қийинчиликларга дуч келиб қолади.

Капиталистик дунёнинг обрўсига ва у ҳамиша иқтисодий ўсишга қодир, деган энг янги назарияларга қақшатқич зарба берилди. Ҳамма мамлакатлар бир-бири билан боғланганлиги сабабли жаҳон миқёсида бўладиган ҳар қандай иқтисодий кризис оқибатларидан озми-кўпми зарар кўрадилар. Шунга қарамай, бундай кризисга бардош бермоқ учун социалистик ҳамдўстлик ҳаммадан кўра яхшироқ тайёрланажагига ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ. Бизнинг халқимиз рўй бераётган аҳволни тушуниб турибди, қийинчиликлар қандай бўлмасин буларга қарши курашаверади ва ўзининг куч-ғайратини қардош социалистик мамлакатлар билан яқиндан келиштириб олға бораверади.

Шу боисдан, азиз ўртоқ Брежнев, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXIV съездида қабул қилинган Тинчлик программаси ва сиз халқаро кескинликни юмшатиш ниятида шахсан сарфлаётган қатъий куч ва ғайратлар ғоят катта аҳамият касб қилмоқда.

Улуғ Владимир Ильич Ленин Совет давлатининг негизини қурган кундан бошлаб бу давлат тинчлик учун қаттиқ курашиб келди. Лекин тинчлик манфаатлари йўлида халқаро ишларга таъсир ўтказмоқ учун Совет ҳокимияти илгари ҳеч қачон ҳозиргидек катта имкониятларга эга бўлмаган эди, чунки кучларнинг нисбати илгари ҳеч қачон ҳозирги вақтдагидек халқаро революцион ва прогрессив ҳаракат учун шу қадар қулай бўлмаган эди.

Блокларга қўшилмаган мамлакатларнинг Жазоирдаги конференциясида биз уқтириб ўтганимиздек, Совет Иттифоқи мавжуд бўлиб турганлигининг ўзи империалистик дунёдаги агрессив кучларнинг ҳарбий авантюралар қилиш йўлида ғов бўлиб турибди. Агар шу ғов бўлмаганда эди, улар планетани янгидан қайта бўлиб олишни аллақачон бошлаб юборган бўлур эдилар ҳамда нефти ва бошқа асосий хом ашё турлари бўлган мамлакатларга бостириб киришдан қайтмаган бўлур эди.

Кучларнинг мана шундай янги нисбати, инсоният ўзининг тинч келажакка эга бўлиш ҳуқуқини сақлаб қола олади деб умид қилишга имкон беради. Бундай келажак дунёда жаҳон миқёсида можаро бошланиб кетадиган доимий хавф бўлмайди, социализм идеалларига ёт бўлган мана шундай хавф бўлмайди, ҳамма халқлар унинг қимматли неъматларидан баббаравар фойдалана олишлари мумкин бўлиб қолади. Ҳозирги замоннинг кескин иқтисодий проблемалар бўлиб турган вазиятда қуролланиш пойгаси халқларнинг энг ҳаётий эҳтиёжларига бутунлай зид бўлган, сира йўл қўйиб бўлмайдиган зийнатбозликнинг, исрофгарчиликнинг, ақлсизликнинг ва жиноятнинг ўзгинасидир.

Ҳозирги ва келажак проблемалар аён бўлиб турган шароитда, табиий ресурслар қаҳат бўлиб қолган, озиқ-овқат етишмаётган, валюта бозори издан чиққан ва инфляция авж олиб кетган, аҳоли ҳаддан ташқари кўпайиб бораётган вазиятда тобора қимматлашиб бораётган ва тобора кўпроқ ҳалокатли тус олаётган қурол-яроғларга ҳар йил юз миллиардлаб пул сарфлаш бемаънилик эмасми, ахир?

Шу сабабли, ўртоқ Брежнев, жаҳоннинг барча халқлари ва энг узоқни кўрадиган сиёсий арбоблар халқаро кескинликни юмшатишга ва қуролланиш пойгасини тўхтатишга қаратилган совет тинчлик сиёсатини ва бу йўлда сабот билан куч ва ғайрат сарфлаётганлигингизни юксак даражада қадрламоқдалар. Бизнинг партиямиз ва бизнинг халқимиз бу курашда Сизни қатъий равишда қўллаб-қувватламоқдалар, эришилган ютуқлар билан Сизни чин кўнгилдан қутламоқдалар ва бундан буён ҳам мана шу йўлда олға бораверинг, деб Сизга истак билдирмоқдалар. Ленин партияси ва давлати инсоният бахт-саодатини кўзлаб қилаётган мана шу жуда катта иш учун ҳозирги авлод, айниқса келгуси авлодлар сиздан абадий миннатдор бўлишлари турган гап.

Совет Иттифоқига ва социализмга туҳмат қилишни яхши кўрадиганлар оз эмас, албатта. Инсоният тарихида биринчи социалистик давлат пайдо бўлган ва эски чор империясидаги синфий жамиятни рус пролетариати тугатган пайтдан бошлаб бутун дунёнинг реакционерлари ғазабга тўлиб ва ўзларининг ҳамма имкониятларини ишга солиб Совет ҳокимиятига ва пролетариат идеологиясига қарши кураш очдилар. Шундан бери буржуазиянинг ифлос пропагандаси Совет Иттифоқининг ва социализмнинг ҳар бир муваффақиятига қутуриб ҳужум қилишни тўхтатгани йўқ.

Ленин программаси СССРда ғалаба қилиб, капитализм шароитида бошқалар томонидан асрлар давомида қилинган ишни бир неча ўн йил ичида амалга ошира борган сари, революцион ғояларнинг иззат-эътибори ва таъсири жаҳонда ўса борган сари, реакционерларнинг ва уларга хизмат қилаётган идеологларнинг чексиз нафрати ҳам кучая борди.

Революцион ҳаракатда сохта сўллар ва ренегатлар ҳам бор.

Улар гўё марксизм позициясида турган бўлиб, Совет Иттифоқига туҳмат ёғдирмоқдалар, пролетар интернационализмига разилона хиёнат қилмоқдалар ва империализм манфаатларига хизмат қилмоқдалар. Лекин ҳеч ким Совет Иттифоқига Гитлердан кўра кўпроқ туҳмат қилмаган эди, ҳеч ким Ленин барпо қилган буюк давлатнинг обрўйини тўкишни ва уни емиришни Гитлердан кўра кўпроқ орзу қилмаган эди. Бироқ, ҳақиқат кучлироқ бўлиб чиқди, тарих кучлироқ бўлиб чиқди, совет халқининг қаҳрамонлиги кучлироқ бўлиб чиқди, мана энди немисларнинг биринчи социалистик давлати нацист туҳматчилар яксон қилинган ва ёлғоннинг шармандаси чиққан ерда равнақ топиб, тобора мустаҳкамланмоқда.

Қўшма Штатлардан 90 мил беридаги Кубада бундан йигирма йил муқаддам ҳатто «коммунизм» деган сўзни ҳам айтиш мумкин эмас эди, эксплуататорларга хизмат қилиб турган реакция ва сотқин малайлар Совет Иттифоқига қутуриб туҳмат қилмоқда эдилар. Ҳозирги кунда эса, мана шу майдонда пролетар интернационализмининг Қизил байроқлари остида СССРнинг меҳнат ўроқ ва болғаси тасвирланган қаҳрамонона ва ўлмас байроғи билан бизнинг қаҳрамонона байроғимиз ёнма-ён хилпираб турибди. Байроғимизнинг сўнмас юлдузи севимли Мартининг ҳайкали олдида ҳамда бизга қадрли бўлган Маркс, Энгельс, Ленин, Масео, Гомес, Че ва Камилонинг сиймолари олдида ҳар қачонгидан ҳам нуроний бўлиб мағрурона ярқираб турибди. Кубанинг миллионлаб ватанпарварлари Сиз орқали СССРга ўзларининг содиқ дўстликларини, ўзларининг чексиз муҳаббатларини, ўзларининг абадий ташаккурларини изҳор этмоқдалар.

Қон тўкишлар ҳам, қилинган жиноятлар ҳам, қабиҳ куч ҳам, разилона ёлғонлар ҳам, чексиз қурбонлар ҳам, гердайган мустамлакачилик ҳам, кибрланган империализм ҳам кеча мустақиллик ғояларига бардош бера олмаганидек, бугун социализм ғояларига бардош бера олмайди. Одилона ғоялар халқда, оммада, қилинган ишларда мужассамланмоқда, ҳақиқат сезиларли бўлиб қолмоқда. Олижаноб ғоя, қонуний интилиш халқнинг жонажон иши бўлиб қолар экан, ҳеч қандай қабиҳ туҳматлар, ҳеч қандай қонли истибдод, ҳеч қандай реакцион фалсафа халқнинг зафарли юришини тўхтата олмайди.

Буни бизга совет халқининг бой тарихи ўргатиб турибди, буни бизга ўзимизнинг ажойиб тарихимиз ўргатиб турибди. Чили, Уругвай, Бразилия халқлари, ҳозирги кунда золимлар қўлида азоб тортаётган, қуллик, эксплуатация азобини, ёлғонлар ёки оғушлар қийноғини тортаётган ҳамма халқлар ўзининг тонготарини кўрадиган кунлар келишига ким шубҳа қила олади? Чинакам революционерларнинг ҳаммасини ва барча озод халқларни боғлаб турган ришталар ҳозирги кунда Куба билан СССРни бир-бирига боғлаб турган қардошлик ришталари каби бўлиб қоладиган кун келишига ким шубҳа қила олади? Интернационализмнинг қизил байроқлари жаҳондаги барча халқларнинг дўстлиги, қардошлиги ва эркинлигига мададкор бўладиган кун келишига ким шубҳа қила олади?

Қувғинда юрган бир кубалик шоир бундан юз эллик йил чамаси муқаддам, ўтган асрнинг бошида мустамлакачилик асоратининг энг мудҳиш замонларида ўз ватанининг соҳиллари бўйлаб кемада борар экан шу ватанининг келажагига чуқур ва чексиз ишонч билан қуйидаги башоратли шеърни тўқиган экан:

«Бепоён денгизнинг шамоли каби,
Куба, сен, вақт келиб эркин бўлурсан.
Тубсиз денгизларнинг гирдоби билан,
Астойдил олишган тўлқин бўлурсан».

Ўшанда Маркс ҳали «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган ўзининг ўлмас шиорини хитоб қилганча йўқ эди.

Ўшанда Ярада ва Байрда эркинлигимизнинг машъали ҳали ёнмаган эди, қишлик саройини штурм қилишга шайланган «Аврора» тўплари ҳали гумбурламаган эди.

Шундан бери орадан 150 йил ҳам вақт ўтгани йўқ, аммо ҳозирги кунда ҳаво каби эркин диёримизда Ленин вояга етказган пролетарлар халқи билан Мартининг революцион фарзандлари мустаҳкам ва абадий дўст бўлиб, Маркснинг зафарли шиори остида қардошлар каби бир-бирларини бағирларига босиб турибдилар.

Шунинг учун ҳам ҳозирги кунда биз: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» —деб қатъий ишонч билан ва баралла хитоб қилишимиз лозим.

Яшасин пролетар интернационализми!

Яшасин Куба билан СССР ўртасидаги абадий дўстлик!

Яшасин шонли Совет Иттифоқи Коммунистик партияси!

Яшасин ўртоқ Леонид Ильич Брежнев!

Ё Ватан, ё ўлим!

Биз енгамиз!

(Ўртоқ Фидель Кастро Рус нутқи гулдурос, давомли қарсаклар ва маъқуллаш хитоблари билан бир неча марта бўлиниб турди).

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

Азиз ўртоқ Фидель Кастро!
Азиз ўртоқ Освальдо Дортикос!
Кубалик азиз дўстлар!

Революцион шуҳратга бурканган Куба диёрига биз кеча ҳаяжон билан қадам қўйдик.

Куба пойтахти бизга кўрсатган қизғин иззат-икром, Куба халқи билан ва унинг раҳбарлари — Куба революциясининг қаҳрамонлари билан бўлган биринчи учрашувлар ҳам бизни ғоят қувонтириб юборди.

Гарчи мен кўпдан бери Кубага келишни орзу қилган бўлсам-да, бу ерга биринчи марта келишим. Москвадаги учрашувларимиз вақтида Фидель ва кубалик бошқа ўртоқлар ўз ватани тўғрисида менга кўп гапириб берган эдилар. Бироқ бевосита таассуротларнинг ўрнини ҳеч нарса боса олмайди албатта.

Бу ерда бизнинг мамлакатимиз, халқимиз, Коммунистик партиямиз тўғрисида айтилган эзгу сўзлардан ғоят мамнун бўлдик. Бунинг учун ўртоқ Фиделга ва сиз, азиз дўстларнинг ҳаммангизга чин кўнгилдан раҳмат.

Америкадаги биринчи социалистик давлатнинг гражданлари бўлган сизларга Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетидан, СССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советидан, бутун совет халқидан қизғин қардошлик саломи топширишга ижозат бергайсизлар!

Азиз дўстлар! Куба майдони ва аҳолисининг сони жиҳатидан катта мамлакатлар жумласига кирмайди, бироқ ҳозирги халқаро ҳаётда у катта, ҳатто айтишим мумкинки, буюк ўрин олиб турибди. Кубани бутун дунёда жуда яхши биладилар. Дўстлари уни жон-дилдан севадилар, душманлари ёмон кўрадилар, миллион-миллион кишилар унинг ривожига хайрихоҳлик ва бирдамлик туйғулари билан боқиб турибдилар.

Нега шундай? Бунинг сабаби битта: у ҳам бўлса — Кубадаги социалистик революциянинг ғалабасидир. Куба — Ғарбий ярим шардаги биринчи социалистик мамлакатдир. Унинг тарихий роли ва тарихий масъулияти ҳам ана шундан иборат.

Халқингизнинг озодлик ва мустақиллик йўлида олиб борган бир асрлик курашининг якуни бўлган Кубадаги революция Кубадаги конкрет шароитлар негизида рўй берди. Бу революция халқнинг «ўз» ва ажнабий эксплуататорлар зулмига қарши норозилигининг портлаши натижасида содир бўлди. Шу билан бирга Кубадаги зафарли социалистик революция тарихи — ижтимоий ривожланишнинг барча мамлакатлар ва халқлар учун муштарак бўлган қонунлари муқаррар эканлигининг яна бир яққол исботидир.

(Давоми учинчи бетда).

КУБА-СОВЕТ ДЎСТЛИГИНИНГ ЁРҚИН НАМОЙИШИ

(Боши иккинчи бетда).

Бугун биз Куба революциясининг зафарли дамлари тўғрисида гапираётганимизда, революциянгизнинг қаҳрамон байроқдорлари хизматларини тақдирламай ўта олмаймиз. Шафқатсиз диктаторлик режими шароитида бир гуруҳ жангчилар золимларга қарши мардона жанг бошладилар, ўз ғоялари билан халқ оммасини сафарбар этдилар ва оммани ғолибона курашга отлантирдилар. Бу — чинакам буюк жасорат бўлди.

Фидель ва унинг сафдошлари ўз халқининг орзу-умидларини ва эҳтиёжларини тўғри тушундилар. Нисбатан оз сонли қўзғалончилар армияси қуролли кучларининг сонини бир неча ўн баравар ортиқ бўлган реакцион режим устидан ғалаба қозона олганлиги фактининг ўзи бу революциянинг чинакам халқ революцияси бўлганлигидан далолат беради. Халқ актив қўллаб-қувватламаганида бунга эришиб бўлмас эди.

Куба революциясининг раҳбарлари эркин Куба ривожининг тўғри йўлини танлаб олишга муваффақ бўлганликлари ҳам улар кўрсатган жасоратнинг улуғворлигидан далолат беради. Бу йўлни Ленин таълимоти нури ёритиб турибди. Куба Коммунистик партияси Улуғ Октябрь тажрибасидан, бошқа мамлакатларда социализм ривожининг бир неча ўн йиллик тажрибасидан ижодий фойдаланмоқда.

Кубадаги революция ғалабасига 15 йил тўлди. Энди буни оз муддат деб бўлмайди, чунки революциялар шитоб билан тез ривожланади. Шу сабабли Кубадаги янги тузум хусусида сўз борганда унинг ёшлигидан кўра, баркамоллиги тўғрисида гапириш ўринлироқ бўлади, деб ўйлайман.

Сизлар катта ва қийин вазифаларни муваффақиятли уддаладингиз. Мамлакат ичкарисида синфий душманларнинг қаршилиги қатъиян синдирилди. Иқтисодий қамал сиртмоғи билан Кубани ташқаридан бўғиб ташлаш йўлидаги уринишлар барбод бўлди. Республиканинг ташқи хавфсизлиги мустаҳкамланди. Интервентлар 1961 йилда тор-мор этилганлиги, халқ ўз раҳбарлари теварагига жипслашганлиги, социалистик Кубанинг мудофааси мустаҳкамланганлиги, унинг қардош социалистик мамлакатлар билан ҳар томонлама алоқалари ривожланиб бораётганлиги — ана шуларнинг ҳаммаси Куба революцияси маҳкам турганлигини ва Ленин таъбири билан айтганда у арзигулик революция эканлигини, чунки у ўзини ҳимоя қила олишини бутун дунёга яққол кўрсатди.

Революциянгизнинг мақсадлари аниқ ва равшан белгиланган. Бу мақсадлар — чинакам миллий озодликка эришишдан, ажнабий ва ички эксплуататорлар ҳукмронлигини тугатишдан, ишчи ва деҳқонлар ҳокимиятини ўрнатишдан, меҳнаткаш халқнинг эркин, муносиб ва актив турмушини таъминлашдан, яъни социалистик жамият қуришдан иборатдир.

Куба халқи учун бу мақсадлар ўз ҳаётининг маъноси бўлиб қолди. Шу мақсадларга эришиш йўлида кубаликлар фидокорона меҳнат қилмоқдалар, қурбонлар ҳам, маҳрумликлар ҳам уларни чўчитмайди, улар ўзларининг, айни ўзларининг бахтиёр келажакларини ўз қўллари билан бунёд этаётганликларини яхши биладилар.

Шу йиллар мобайнида Озодлик оролида қандай катта ишлар қилинганлиги яққол кўриниб турибди.

Куба ажнабий монополияларнинг маҳри бўлмай қолганлиги ва биринчи марта ўз тақдирини ўзи белгилаётганлиги факт эмасми, ахир? Бу — очиқ кўриниб турган фактдир, ўртоқлар! Энди Кубада ҳеч ким бошқалар меҳнатини эксплуатация қилиш ҳисобига яшамаётганлиги факт эмасми, ахир? Бу ҳам очиқ кўриниб турган фактдир!

Ҳатто энг ривожланган мамлакатларда ҳам капитализм меҳнаткашларга бера олмаган социал неъматларни энди Куба халқи олиб турганлиги факт эмасми, ахир? Бу ўринда мен ишсизлик тугатилганлигини, ялпи текин маориф йўлга қўйилганлигини, текин медицина хизматини ва бошқа кўпгина шу сингариларни назарда тутаман. Буларнинг ҳаммаси шак-шубҳасиз фактлар бўлиб, улар буюк аҳамиятга эгадир.

Сизнинг жамиятингиз эндиликда ривожланишнинг шундай босқичига кўтарилдики, энди эскиликни синдириш ва янги формаларни қидиришнинг муқаррар ва зарур даври аста-секин ижобий планли қурилиш фазасига ўтмоқда. Партия, давлат ва хўжалик қурилиши синалган социалистик негизда шахдам одимлар билан ривожланиб бормоқда. Шонли Куба Коммунистик партиясининг келгуси йилда бўладиган биринчи съездига бошланган тайёргарлик — бунинг кўринишларидан биридир. Биз, совет коммунистлари бу съездга чин кўнгилдан жуда катта муваффақият тилаймиз.

Ўртоқлар! Куба ўзининг Европа ва Осиё социалистик мамлакатларидаги дўстларидан бир неча минг километр олисда жойлашган. Бироқ социалистик интернационализмнинг табиати тақозоси билан революцион Куба ҳеч қачон ёлғиз бўлиб қолгани йўқ ва ҳеч қачон ёлғиз бўлиб қолмайди. Куба — қардошлик, ўртоқлик ва беғараз ўзаро мададкорлик алоқалари билан жипслашган давлатлар катта оиласининг жўшқин ҳаётидаги актив ва иззатли иштирокчидир.

Энди Куба Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг аъзоси бўлиб қолди. Унинг қардош мамлакатлар билан ҳамкорлиги мустаҳкамланмоқда. Учрашувлар, алоқалар, тажрибани баҳам кўриш ва фикрлашувлар, шу жумладан жуда юксак доирадаги ана шундай алоқалар тобора тез-тез ўтказилиб турибди. Ана шуларнинг ҳаммаси Кубани янада кучлироқ қилади, шуларнинг ҳаммаси жаҳон социалистик системасининг янги-янги муваффақиятларига кўмаклашаверади, ўртоқлар.

Мустамлака ҳукмронлигидан озод бўлган ва эндиликда империализмга қарши, халқларнинг озодлиги учун олиб борилаётган курашда тобора катта роль ўйнаётган мамлакатлар орасида Кубанинг обрў-эътибори нақадар юксак эканлигини ҳам айтмасдан ўтиб бўлмайди. Кубанинг эркин, мустақил ривожланиш тажрибаси кўп мамлакатлардаги ва аввало албатта, Латин Америкасидаги мазлумларнинг ва эксплуатация қилинувчиларнинг дилига умид бағишламоқда.

Бу ерда, Кубада туриб, бу ажойиб, кўркам ва ўзига хос қитъанинг тақдири тўғрисида беихтиёр ўйлайсан, киши. Бу қитъанинг ўтмиши ғоят машаққатли ва қаҳрамонона бўлган, унинг ҳозири жўшқин ва келажаги — ишонч билан айтиш мумкинки, буюкдир.

Латин Америкаси халқларининг озодлик йўлидаги кураши бошланганига бир асрдан ошди. Ўн тўққизинчи аср бу кураш қаҳрамонларидан Симон Боливар, Бернардо Оҳхиггинс, Хосе Марти номларини абадий барҳаёт номларга айлантирди. Эмилиано Сапата, Аугусто Сандино, Че Гевара, Камило Сьенфуэгос, Сальвадор Альенде ва халқ иши учун курашган бошқа кўпгина атоқли кишиларнинг номларини йигирманчи аср тарихининг фахрий китобига абадий ёзиб қўйди. Жанговар дўстимиз, Куба социалистик революциясининг йўлбошчиси ўртоқ Фидель Кастронинг номини Латин Америкасидагина эмас, бошқа қитъаларда ҳам халқлар яхши биладилар.

Латин Америкасида озодлик курашининг ажойиб парвозлари, қаҳрамонона жасоратлари ва ғалабаларига эришилган. Аммо мағлубиятлар, ватанпарварлардан билан революционерлардан қонли ўч олиш даврлари ҳам бўлди. Тажриба яққол шунга ўргатмоқдаки, империализм ва унинг малайлари хавф остида қолган жойларда буржуазия ўзининг «демократия» ва «озод дунё» тўғрисидаги пропагандистик сафсаталарини бутунлай унутиб қўяди, у ҳар қандай зўравонлик қилишдан ҳам, ҳар қандай шафқатсизликдан ҳам қайтмайди. Кейинги йиллардаги воқеалар, Чилидаги қонли фашистик тўнтариш, Латин Америкасининг бошқа баъзи давлатларида реакция ҳужумга ўтганлиги буни жуда равшан кўрсатиб турибди.

Бироқ, ўтмиш сабоқларининг биронтаси ҳам зое кетмайди. Жумладан, Чили халқ бирлиги партияларининг ҳокимият тепасига келиш тажрибасидан озодлик ва миллий мустақиллик курашчилари шубҳасиз фойдаланадилар.

Империалистик матбуот тинимсиз бақираётганидек, революция бирон-бир кимсанинг «пропагандаси»дан ёки «қўпорувчилик фаолияти»дан озиқ олмайди. Революция воқеликнинг ўзидан, халқлар солиб қўйилган чидаб бўлмас турмуш шароитларидан озиқ олади. Унинг ғоят чуқур ва битмас-туганмас илдизлари ҳам ана шундан иборат. Бинобарин, террор ва репрессиялар ёрдамида тараққиёт йўлини тўсиб қўйиш, озодлик йўлидаги ҳаракатни бостириш учун қилинадиган ҳар қандай уринишлар халқ оммасининг қаҳр-ғазабини кучайтиришигина мумкин.

«Контрреволюцияни экспорт қилиш» йўлидаги ҳар қандай уринишларга, революцион халқнинг суверен хоҳиш-иродасини бостириш мақсадида четдан бўладиган ҳар қандай аралашувга йўл қўйиб бўлмайди, бундай қилиш жиноятдир, деб Совет Иттифоқи ҳисоблаб келди ва ҳисоблайверади. Худди шунингдек коммунистлар «революцияни экспорт қилиш» тарафдорлари ҳам эмаслар. Революция у ёки бу мамлакатнинг ички замирида етилиб боради. У қаерда ва қандай вужудга келади, унда қайси форма ва методлардан фойдаланилади, — бу нарса шу мамлакат халқининг ўз ишидир.

Латин Америкасига келганда, биз шунга аминмизки, унинг тарихий истиқболи бутун инсониятнинг ривожидан ажралмасдир, бу — озодлик, мустақиллик ва социал тараққиёт истиқболидир. Совет Иттифоқи Латин Америкаси мамлакатларининг халқаро ҳаётда актив иштирок этишлари, уларнинг мустақил овози жаҳон майдонида тобора дадил янграйдиган бўлишининг тарафдоридир. Бундай бўлиши тинчлик ва давлатларнинг тенг ҳуқуқли ҳамкорлиги ишига фойда келтиради. Биз бунга аминмиз.

Бизнинг давримизда бутун дунё ҳаракатланиб турибди. Гоҳ у, гоҳ бу қитъада жўшқин воқеалар содир бўлмоқда. Бу воқеалар ўз характерига кўра бир хил эмас, баъзан ҳатто қарама-қаршидир. Аммо жаҳон ривожининг бош йўллари равшандир. Жаҳон социалистик системасининг қудрати ва унинг бутун дунё тақдирига ўтказаётган таъсири муттасил кучайиб бормоқда. Халқларнинг озодлик кураши кетма-кет ғалаба қозонмоқда. Ижтимоий тузумлари турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашидан иборат ленинча ғоя халқаро муносабатларда қадам-бақадам қарор топиб бормоқда.

«Инсониятнинг келажаги — тинчликдир», — деган эди Кубанинг шонли фарзанди Хосе Марти. «Шундай вақтлар бўлган эдики, — деган эди у яна, — «можароларни ҳал этишнинг биринчи воситаси сифатида уруш очар эдилар. Ҳозир у сўнгги восита бўлиб қолди. Эртага уруш жиноятга айланади».

Хосе Марти кўзда тутган «эртага» — бизнинг ҳозирги кунимиздир, ўртоқлар! Совет Иттифоқи унинг Коммунистик партияси, бошқа социалистик мамлакатлар ва қардош партиялар улуғ Лениннинг васиятларига амал қилиб, барча тинчликсевар кучлар билан биргаликда ҳозир агрессив урушлар инсоният ҳаётидан абадий чиқариб ташланиши учун қунт билан курашмоқдалар, мустаҳкам тинчлик учун курашмоқдалар.

Биз — пацифистлар эмасмиз. Биз ҳар қандай шарт билан ҳам тинчликка рози бўлавермаймиз, мамлакат ичкарисида содир бўлаётган социал-сиёсий жараёнларни бирон-бир тарзда тўхтатиб қўйишнинг тарафдори эмасмиз, албатта.

Бизнинг тушунчамиздаги тинчлик — социалистик мамлакатларнинг ташқаридан ҳеч кимнинг халақит беришига йўл қўймай янги жамият қуриш ҳуқуқини сўзсиз ҳурмат қилиш деган маънони билдиради. Бу — ҳар бир давлатнинг, ҳар бир халқнинг суверен ва мустақил ривожланиш ҳуқуқини сўзсиз ҳурмат қилиш, деган маънони билдиради.

Бизнинг тушунчамиздаги тинчлик — империалистик агрессияга қарши курашда тарихий ғалаба қозонган Вьетнам халқига ўзининг миллий орзу-умидларини рўёбга чиқариш имкониятини таъминлаб бериш; Париж битимини қатъият билан амалга ошириш; Жануби-Шарқий Осиёдаги вазиятни соғломлаштиришни барбод этиш йўлида реакция қилаётган ҳар қандай уринишларга қаттиқ қаршилик кўрсатиш, деган маънони билдиради.

Бизнинг тушунчамиздаги тинчлик — араб халқларининг Исроил агрессияси натижасида поймол бўлган қонуний ажралмас ҳуқуқлари қайта тикланиши, Яқин Шарқдаги танглик амалий равишда ва мустаҳкам тарзда бартараф этилиши лозим, деган маънони билдиради. Совет Иттифоқи айни шу мақсадлар йўлида қатъият ва изчиллик билан курашиб келмоқда. Женевадаги сулҳ конференцияси иш бошлаганлиги муносабати билан қўшинларни ўзаро чекинтириш тўғрисида Миср билан Исроил ўртасида битим тузишга эришилганлиги ижобий қадам бўлди. Аммо у фақат ҳарбий характердаги жузъий бир тадбиргина бўлиб, уруш ҳаракатларида қатнашган араб мамлакатларидан ҳозирча фақат биттасига дахлдор бўлган битимдир. Бу иш билангина тўхтаб қолиш мумкин эмас, албатта.

Женева конференцияси ўзининг бош вазифасини бажариши: можарони таг-туги билан сиёсий бартараф этишга эришиши, Яқин Шарқда мустаҳкам тинчлик ўрнатиши лозим.

Бу мақсадга эса Исроил қўшинларини 1967 йилда оккупация қилиб олинган ҳамма араб территорияларидан олиб чиқиб кетган ва фаластинлик араб халқининг қонунли ҳуқуқлари ҳурмат қилинган тақдирдагина эришиш мумкин. БМТнинг Яқин Шарққа доир қарорларининг ҳамма қисмлари тўла-тўкис ва жуда қисқа муддат ичида бажарилиши керак. Совет Иттифоқи бу муҳим ишга актив ҳисса қўшиб келди ва қўшаверади.

Бизнинг тушунчамиздаги тинчлик — давлатлар ўртасидаги низолар ва ихтилофлар нақадар мураккаб ва нақадар чуқур бўлмасин, уларни ҳарбий воситалар билан ҳал этишдан воз кечиш, деган маънони билдиради. Бу — барча мамлакатлар ўртасида тенг ҳуқуқли, самарали ҳамкорлик қилиш учун шарт-шароит яратиш, деган маънони билдиради.

Бошқа сўзлар билан айтганда биз барча халқларнинг манфаатларига, ижтимоий тараққиёт манфаатларига мос бўлиб тушадиган мустаҳкам, адолатли тинчлик тарафдоримиз.

Совет Иттифоқининг иккала система муносабатларини тинч-тотув яшаш принциплари асосига қуриш тўғрисидаги таклифларини капиталистик давлат арбоблари узоқ вақтгача эшитишни хоҳламай келдилар. Улар биринчи социалистик давлатни интервенция ёрдамида мажақлаб ташлашга, уни иқтисодий ва сиёсий қамал воситаси билан бўғиб қўйишга уриндилар. Улар Совет Иттифоқини катта урушда тор-мор этишга умид қилдилар. Улар бизни ва бошқа социалистик мамлакатларни «совуқ уруш» ёрдамида чўчитмоқчи бўлдилар, «зўравонлик позицияси» сиёсати ёрдамида ўз хоҳишларини бизга зўрлаб қабул қилдирмоқчи бўлдилар. Лекин бу умидларнинг ҳаммаси пуч бўлиб чиқди. Совет Иттифоқи ва бутун жаҳон социалистик системаси қудратли, енгилмас кучга айланди.

Ниҳоят, капиталистик дунё ҳақиқатни эътироф этишга мажбур бўлди. У капитализм билан социализм ўртасидаги тарихий низони ҳарбий йўл билан ҳал этиш мумкин эмаслигини тан олишга мажбур бўлди. Шундай бир шароитда буржуа мамлакатларининг узоқни кўрувчи раҳбарлари социалистик давлатнинг тинч-тотув яшаш тўғрисидаги таклифларига қулоқ солишни оқилона иш деб ҳисобладилар.

Натижада кейинги йилларда Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг Франция, ГФР, Қўшма Штатлар билан, шунингдек бошқа баъзи буржуа давлатлари билан муносабатларида қулай бурилиш содир бўлди.

Социалистик давлатларнинг изчил ва актив тинчлик сиёсати бутун инсоният тақдири учун муҳим бўлган Европа қитъасида тобора кўпроқ сезиларли натижалар бермоқда. Мамлакатларимиз бутун тинчликсевар кучлар билан биргаликда чорак асрдан бери интилиб келган мақсадларнинг кўпчилигига энди эришиш мумкин бўлиб қолди. Энг муҳими шуки, Европадаги урушдан кейинги чегараларнинг даҳлсизлиги ва социалистик немис давлати — Германия Демократик Республикасининг мустақиллиги кенг миқёсда расмий равишда эътироф этилди. Европада реваншизмнинг кучайишига, вазиятнинг янада кескинлашишига йўл қўймаслик учун, хуллас ҳақиқатан ҳам мустаҳкам тинчлик шароитларини яратиш учун бунинг аҳамияти жуда катта.

Аммо тинч-тотув яшаш тушунчаси урушнинг энди давлатлар ўртасидаги, айниқса икки социал система ўртасидаги низоларни ҳал этиш воситаси эмаслигини шунчаки тан олиш билангина чегараланмайди. Бизнинг давримизда барча давлатлар ўртасида актив ва самарали ҳамкорлик қилиш зарур, деган эътиқод тобора кўпроқ мустаҳкамланиб бормоқда.

Бу ғоя ҳаммадан аввал Европада илдиз отганлигининг сабабини тушуниш қийин эмас. Чунки, иккала жаҳон системасининг қудратли қуролли кучлари айни шу ерда бир-бирига бевосита қарама-қарши бўлиб турибди. Энди нуқул физик шарт-шароитлар важидан ҳам замонавий оммавий қирғин воситалари ишга солинадиган уруш нақадар фалокат келтирувчи бемаъни иш бўлиши мумкинлиги айни Европада айниқса равшан кўриниб турибди.

Ана шу ҳолатларнинг ҳаммасини обдон ҳисобга олиб, Совет Иттифоқи ва унинг Варшава мудофаа Шартномасидаги иттифоқчиларининг ташаббуси туфайли ҳозирги Европанинг халқаро ҳаётида иккита жуда муҳим иш бошланди. Бу ўринда мен хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларига бағишланган Умумевропа кенгашини (бу кенгаш энди ўзининг пировард босқичи сари бориши лозим), шунингдек марказий Европадаги қуролли кучларни ва қурол-яроғларни қисқартириш тўғрисида яқиндагина бошланган музокараларни назарда тутаман.

Умумевропа кенгашининг вазифаси — қитъадаги кескинликни сиёсий жиҳатдан юмшатиш муҳитини ва шу туфайли очилаётган имкониятларни мустаҳкамлашдан, Европа давлатларининг тинчлик сиёсати соҳасидаги, экономика, фан ва маданият соҳасидаги узоқ муддатли ҳамкорлиги учун мустаҳкам негиз яратишдан иборат. Венада бошланган музокараларнинг вазифаси Европа халқларига кескинликни юмшатишнинг конкрет меваларини таъминлаб беришдан, чунончи Европада ҳарбий тўқнашувлар хавфини бирмунча камайтириш ва мудофаа харажатларини бирмунча қисқартиришни таъминлашдан иборат.

Совет Иттифоқи ва ана шу муҳим ташаббусларда қатнашаётган бошқа социалистик мамлакатлар бу ишларнинг тўла муваффақият билан тугалланишига астойдил интилмоқдалар. Биз ҳамма томонлар учун мақбул бўлган ҳамда тинчлик ва кескинликни юмшатиш иши учун фойдали бўлган амалий қарорларга келиш йўлларини актив қидирмоқдамиз. Агар сўзларга қараб фикр юритсак, Женева ва Венадаги музокараларнинг бошқа ҳамма қатнашчилари ҳам шу иш билан шуғулланаётгандек кўринади. Бироқ, амалда айрим мамлакатларнинг позицияларида бошқача тарздаги моментлар борлиги аста-секин равшан бўлиб қолмоқда.

Бу гап мен тилга олиб ўтган музокаралargагина эмас, бошқа муҳим ишларга ҳам тааллуқлидир. Етилган масалаларнинг амалий ҳал этилишини айрим давлатларнинг вакиллари турли важлар билан пайсалга солмоқдалар. Кўпинча муҳокама қилинаётган ишларга ҳеч қандай алоқаси бўлмаган турли-туман писандалар ва «шартлар» ўртага қўйилмоқда. Ҳатто, бошқа давлатларнинг ички турмушига ошкора аралашишга уринишгача ҳам бориб етмоқдалар. Реакцион пропаганда тинимсиз туҳмат ёғдириб, халқаро муҳитни заҳарлаш учун одамларни йўлдан оздиришга, шубҳа-гумон туғдиришга интилмоқда. Айрим ҳарбий ва граждан сиёсатчилар қуролланиш пойгасини кучайтиришга даъват қилиб чиқишни мумкин деб ҳисобламоқдалар. Қуролли кучларни қисқартириш тўғрисидаги Вена музокараларида эса НАТОдаги айрим мамлакатлар одилона ва тенг ҳуқуқли битим ўрнига, аслида социализм мамлакатларининг мудофаа имкониятларини бир томонлама камайтиришга олиб борадиган битимни тиқиштиришга очиқдан-очиқ уринмоқдалар.

Буларнинг ҳаммаси бизни ҳушёрликка чақирувчи ҳодисалардир. Бу ҳодисалар тегишли мамлакатларнинг ҳукуматлари эълон қилган кескинликни юмшатиш ва тинчликни мустаҳкамлаш йўлига асло тўғри келмайди.

Бу хусусда нима дейиш мумкин? Башарти, бундай ҳаракатлар бизнинг принципларимизга ва ҳаётий манфаатларимизга хилоф равишда ўзлари учун қандайдир бир томонлама манфаат чиқариб олишга эришиш умидида Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик давлатларга тазйиқ ўтказиш воситаси сифатида ўйлаб қилинаётган бўлса, бу — беҳуда бир уринишдир. Бу нарса ҳаммага равшан бўлмоғи керак. Башарти, шу ҳаракатларнинг ҳаммаси замирида бундан ҳам каттароқ шум ният, чунончи: халқаро иқлимни соғломлаштиришга халақит бериш, дунёни «совуқ уруш» замонларининг хунук даврларига қайтариш, қуролланиш пойгасини авж олдириш нияти яширилиб ётган бўлса, иш бундан ҳам таҳликалироқ тарзда турган бўлади.

Шуниси характерлики, капиталистик давлатларнинг биронтаси ҳам энди кескинликни юмшатишнинг ва тинч ҳамкорликни кенгайтиришнинг душмани сифатида ошкора гапира олмаётир. Бунинг сабаби ҳам равшан: тинчлик ғоялари бизнинг давримизда халқларнинг онгига жуда чуқур сингиб кетган. Аммо тинч-тотув яшашни мустаҳкамлашдан норози бўлган кучлар, ҳали кўп бўлган бундай кучлар муайян таъсирга эгадирлар. Империализм ўзининг агрессив табиатини мутлақо ўзгартиргани йўқ.

Кескинликни юмшатиш сиёсати кўпгина муваффақиятларга эришган бўлса ҳам, бироқ дунё ҳали ҳам осойишта эмас. Қурол-яроғларни, аввало ядро қуролини тўплаш ва такомиллаштириш давом этмоқда. Бундай аҳволнинг хатарли эканлиги равшан. Ҳолбуки, ядро уруши батамом йўқотилган тақдирдагина инсониятнинг келажаги пухта равишда таъминланиши мумкин. Совет Иттифоқининг қуролсизланиш, халқаро муносабатларда куч ишлатмаслик ва ядро қуролини қўлланишни тақиқлаш тўғрисида БМТга киритган ва яхши маълум таклифлари ана шунга қаратилган. Айрим давлатларнинг позицияси бу таклифларни ҳамон рўёбга чиқаришга имкон бермаётганлиги хусусида таассуф билдириш мумкин, холос.

Ўтган йил июнида олий даражада ўтказилган Совет — Америка музокаралари натижасида бу масалада олға томон катта қадам қўйилди. Бунда мен ўтган йил ёзида СССР билан АҚШ ўртасида ядро урушининг олдини олиш тўғрисида имзоланган битимни назарда тутаман. Буни ядро уруши хавфини бўшаштириш умидини туғдирувчи биринчи қалдирғоч деса бўлади. Чунки АҚШ аслида Совет Иттифоқига қарши, унинг иттифоқчиларига ва бошқа мамлакатларга қарши ядро қуролини қўлланмаслик ва умуман ишлатмаслик мажбуриятини ўз зиммасига олди. Совет Иттифоқи ҳам ўз зиммасига шундай мажбурият олди, албатта. Бундай битим барча социалистик мамлакатларнинг манфаатларига ва уларнинг хавфсизлиги манфаатларига мос келади, деб ҳисоблаймиз.

Бу битим умуман барча халқларнинг туб манфаатларига мос келади, чунки замонавий оммавий қирғин воситалари ишга солинадиган жаҳон уруши ҳеч кимга фойда келтириши мумкин эмас.

Шу факт ҳам шак-шубҳасиздирки, Совет — Америка муносабатларини нормаллаштириш борасида бошланган жараён социализм мамлакатлари ва тинчликни қадрловчи ҳамма кучлар кўпдан бери эришиш учун курашиб келган бошқа муҳим мақсадларга ҳам муваффақ бўлиш имконини берди. Вьетнамдаги урушни тўхтатиш ва Америка қўшинларини у ердан олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги Париж битимини назарда тутяпман. Яқин Шарқда ўт очиш тўхтатилганлигини ва Яқин Шарқ можаросини тинч бартараф этиш тўғрисида музокаралар бошланганлигини ҳам назарда тутяпман.

Шундай қилиб, Совет — Америка муносабатлари яхшилана бошланганлиги ялпи тинчлик учун фойдали, дейиш мумкин. Биз АҚШ билан муносабатларда ўзимизнинг ана шу принципиал йўлимизга бундан буён ҳам амал қилаверамиз, аммо иккинчи томон ҳам худди шундай иш кўришини назарда тутамиз, албатта.

Умуман олганда, ўртоқлар, кейинги йилларда халқаро турмушда кўпгина ижобий ўзгаришлар воқе бўлди, деб айтиш мумкин. Натижада инсоният енгил нафас ола бошлади, мустаҳкам тинчликка бўлган умид кучайди. Бу жараён тобора ривожланаверади, деб ўйлаймиз. Вазифа кескинликни юмшатиш соҳасида эришилган ютуқларга муқаррар тус беришдан иборат. Бунинг учун тинчликсевар давлатлар, барча тинчликсевар кучлар қунт билан, такрор айтаман, қунт билан актив кураш олиб боришлари зарур.

Бизнинг давримизда халқаро сиёсат масалаларини, аввало уруш ва тинчлик масалаларини ҳал этишда халқ оммасининг роли ҳар қачонгидан ҳам катта. Халқлар мустаҳкам тинчлик бўлишини, ишончли хафсизлик бўлишини талаб қилмоқдалар. Тинчликсевар кучларнинг уч ой муқаддам бўлиб ўтган ва 143 мамлакат делегатлари иштирок этган Жаҳон конгресси буни жуда яққол исботлади.

Шу нарса тобора равшан бўлиб қолмоқдаки, ҳозирги замон шароитида халқларнинг хоҳиш-иродасига мос келадиган, тинчликсевар инсониятнинг орзу-умидларини амалда ифодалайдиган ташқи сиёсатгина муваффақиятли бўлиб чиқишига умид боғлаш мумкин. Социалистик мамлакатларнинг сиёсати, ғаразли мақсадлардан ҳоли бўлган ҳалол сиёсат худди шундай сиёсатдир. Модомики, ҳозир инсоният мустаҳкам тинчликка ҳар қачонгидан ҳам яқинлашиб қолган экан, бу нарса аввало социализм мамлакатлари қатъий ва изчил куч-ғайратларининг натижаси эканлигини тўғридан-тўғри айтмоқ керак.

Кубалиқ азиз дўстлар! Афтидан, бизнинг учрашувимизда, умумий иш учун курашдаги ўртоқлар ва сафдошларнинг шу учрашувида бизнинг мамлакатимиз қандай яшаётганлигини, совет халқи қандай ишларни ҳал қилаётганлигини, ўз олдида қандай вазифаларни қўяётганлигини лоақал қисқача бўлса-да айтиб ўтишимиз жоиз бўлади.

Ўзларингизга маълумки, биз ўзимизнинг бутун меҳнатимизни, бутун фикри-зикримиз ва интилишларимизни коммунистик жамият қуришнинг буюк ишига бағишламоқдамиз. Бу — коммунизм қуришнинг инсоният тарихидаги биринчи амалий тажрибаси бўлади. Бу — жуда буюк, масъулиятли ва мураккаб вазифадир. Аммо биз бу вазифани ҳал этиш учун яхшигина қуролланганмиз. Бизда ривожланган социализмнинг қудратли экономикаси барпо этилган. Биз марксизм-ленинизм назариясининг ижодий кучига, мамлакатимизда социализм қурилишининг бой тажрибасига таянамиз. Биз совет халқининг сиёсий онгига ва юксак маданиятига, Коммунистик партиянинг раҳбарлик ролига, партия билан халқнинг чамбарчас бирлигига таянамиз.

КПСС XXIV съездидан кейин ўтган уч йил — тўққизинчи беш йиллигимизнинг дастлабки уч йили Совет Иттифоқи экономикасини ривожлантиришда, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишда кўпгина янгиликлар келтирди.

Аввало саноат тўғрисида гапирай. Бу соҳада биз асосий тармоқларни сифат жиҳатидан қайта қуриш, энг янги техникани жорий қилиш, меҳнат унумдорлигини анча ошириш йўлини ўтказа бошладик. Бу ишда ҳозиргача бир талай муваффақиятларга эришилди. Шуни айтишим мумкинки, саноат маҳсулотимизни кўпайтиришнинг 80 процентидан кўпрогига энди меҳнат унумдорлигини ошириш йўли билангина эришмоқдамиз. Биз ғоят мукаммал техникани қўлланиш ва ундан омилкорлик билан фойдаланиш учун, меҳнатни жуда яхши ташкил этиш ва меҳнат интизоми учун, материаллари ва энергияни тежаш учун қунт билан кураш олиб бормоқдамиз.

Кейинги йилларда бутун мамлакатнинг экономикаси учун, қардош давлатларнинг экономикаси учун ҳам катта аҳамиятга эга бўлган, энг янги техника билан таъминланган кўпгина йирик саноат комплекслари вужудга келтирилди. Уларнинг ҳаммасини бу ерда санаб ўтишнинг иложи йўқ. Атиги икки-учта мисолни айтиб ўтаман. Тольятти шаҳридаги Волга автомобиль заводи тўла қувват билан ишлаб, йилига 660 мингта енгил автомашина ишлаб чиқмоқда. Сибирнинг азим дарёси — Енисей бўйида дунёдаги энг катта Красноярск гидро электр станцияси ҳам тўла қувват билан ишлаб турибди. Сибирнинг Шимоли-Ғарбидаги Тюмень районида нефть ва газнинг беҳисоб ер ости ҳазинасини совет кишилари очиб, ўзлаштирганликлари — кейинги йилларнинг энг муҳим ютуқларининг бири бўлди. У ерда янги-янги шаҳар ва посёлкалар қад кўтармоқда, юзлаб километр янги темир йўллар, минглаб километр нефть қувурлари қурилмоқда. Ҳозирнинг ўзидаёқ у ерда бир йилда қазиб олинаётган нефть 50-йилларнинг ўрталарида бутун мамлакатимиз қазиб олган нефть миқдоридан кўпроқ қилади.

Партиямиз кейинги йилларда қишлоқ хўжалигига алоҳида эътибор берди. Бунинг боиси шуки, бир қанча сабабларга кўра, айни шу тармоқ бизда кўп йиллардан бери қолоқ участка бўлиб келаётган эди.

1965 йилдаёқ биз Лениннинг умумхалқ манфаатлари билан меҳнатчиларнинг шахсий манфаатларини қўшиб олиб бориш зарурлиги тўғрисидаги қоидасига таяниб, қишлоқ хўжалик ходимларининг меҳнати билан шу меҳнат эвазига тўланадиган ҳақ ўртасида анча тўғри нисбатни белгиладик. Бу эса маҳсулот етиштиришни кўпайтиришга рағбатлантирувчи жуда яхши омил бўлди. Натижада кейинги йилларда мамлакатимизда қишлоқ меҳнатчиларининг фаровонлигини юксалтириш соҳасида кескин бурилиш рўй берди. Шунинг ўзи ҳам катта ютуқ эди. Чунки бунда гап мамлакат аҳолисининг анчагина қисми тўғрисида борар эди.

Айни вақтда қишлоқ хўжалигини техника билан таъминлашни тубдан кўтариш учун, ерларни кенг миқёсда мелиорациялаш йўли билан унинг сифатини яхшилаш, ўғитлар миқдорини анча кўпайтириш учун қишлоқ хўжалигига катта маблағ сарф қилинмоқда.

Ҳозир биз йирик колхоз ва совхозларни ихтисослаштириш, улардаги ишлаб чиқаришни ўз характери жиҳатидан индустриал асосга максимал равишда яқинлашадиган негизга қўйиш сингари вазифаларни ҳал этишга кўпроқ эътибор бермоқдамиз. Буни социалистик қишлоқ хўжалигимизни янада ривожлантиришнинг калити, деса бўлади.

1973 йилни совет кишилари дуруст якунладилар. Саноат маҳсулотини кўпайтириш планда белгиланганидан анча ошиб кетди, меҳнат унумдорлиги ҳам планда кўзда тутилганидан тезроқ ўсди. Дон экинларидан, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил олинди. Аҳолининг реал даромадлари кўпаймоқда, совет кишиларининг турмуш шароитлари узлуксиз яхшиланмоқда. Бу эса бизни ғоят мамнун қилади, албатта. Чунки партия халқ турмушини яхшилашни ўзининг бутун фаолиятининг бош маъноси деб билади.

Мамлакатнинг иқтисодий қудратини умуман ўстириш асосида Совет Иттифоқининг мудофааси доимо мустаҳкамланиб бормоқда. Партиямиз, давлатимиз халқ бунёд этган нарсаларни қаттиқ туриб ҳимоя этиш учун зарур нарсаларнинг ҳаммаси Совет Армияси ихтиёрида бўлиши тўғрисида ғамхўрлик қилмоқдалар. Бизнинг армиямиз ўз Ватанига ва коммунизм ишига сидқидилдан садоқатли кишилардан, ватанпарварлар ва интернационалистлардан иборат. Милитаризм ва экспансия руҳи Армиямизга мутлақо ётдир, бироқ у Ватанимизни, социализм ғалабаларини ҳимоя қилишга ҳар куни, ҳар соат тайёр бўлиб турибди.

Биз ўзимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратимизга, социалистик планли хўжаликнинг афзалликларига, ўз қардошларимиз ва иттифоқчиларимиз билан ҳамкорликка, ўзимизнинг тинчликсевар ташқи сиёсатимиз муваффақиятларига таяниб, келажакка комил ишонч билан қараймиз, ўз ишимизни осойишта давом эттираверамиз.

Азиз дўстлар, мен бу ерда гапириб берган ҳамма гаплар бизнинг қурилишимиз ҳеч бир қоқилмай, суқилмай давом этмоқда, бизда қийинчиликлар, камчиликлар йўқ, хатолар бўлмайди, деган маънони асло билдирмайди. Униси ҳам, буниси ҳам ва бошқаси ҳам учраб туради. Агар экономика ҳақида гапирсак, бизда халқ истеъмол қиладиган молларни ишлаб чиқаришни ўстириш ҳали ҳам белгиланган суръатлар даражасига етиб олгани йўқ. Кўпинча янги ишлаб чиқариш қувватларини ишга солиш ва ўзлаштириш асоссиз равишда чўзилиб кетмоқда. Планлаштиришда ҳам нуқсонлар бўлиб туради. Бой бериб қўйилган имкониятларни қайтариб олмоқ учун биз 1974 йил планини тўла бажариш билангина кифояланмасдан, анча ошириб бажаришимиз ҳам керак. Партиямиз Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган Пленумида ана шу масалаларнинг ҳаммасини ишчанлик билан батафсил муҳокама қилиб, аҳволни яхшилаш йўлларини белгилаб олдик.

Аммо планлар ва қарорларни халқ бажонидил қабул қилмаса, уларни амалга ошириш йўлидаги кураш миллион-миллион ишчилар, колхозчилар, зиёлиларнинг жонажон иши бўлиб қолмаса, ҳар қандай планлар ва қарорлар ҳам лозим бўлган самарани бермайди.

Шу сабабли партиямиз меҳнаткашларга ўртада турган вазифаларнинг моҳиятини чуқур тушунтириб бериш учун ҳамма ишларни қилмоқда. Партиянинг сўзи халқ орасида қизғин қувватлаб кутиб олинмоқда. Ҳозир бутун мамлакатда бу йилги планни муддатидан аввал бажариш учун қудратли ҳаракат авж олиб кетди. Меҳнат коллективлари халқ орасида муқобил планлар, деб аталган планларни ишлаб чиқмоқдалар, яъни ўз зиммаларига қўшимча, оширилган мажбуриятларни олмоқдалар, фақат юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш учун бошланган курашни қизитмоқдалар.

Социализм мамлакатларида Ленин ғоялари руҳида, коммунизм ғоялари руҳида тарбияланган одамлар ўз меҳнатининг революцион моҳиятини яхши тушунадилар. Сизнинг юртингизда, Кубада ҳам экскаватор ёки комбайн ҳозирги вақтда революция учун курашишнинг кечаги винтовка ёки пулемёт сингари қуролидир. Социалистик мамлакатда ишлаб чиқарилган ҳар тонна пўлат, ҳар битта янги машина, ҳар бир центнер дон ёки қанд-шакар — тинчлик ва социализм ишига, инсониятнинг социал тараққиётига қўшилган нақд ҳиссадир!

Азиз дўстлар! Биз, Совет кишилари Куба билан бирдамликни, уни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашни ҳамиша ўзимизнинг муқаддас бурчимиз деб, коммунистларнинг, социалистик мамлакат гражданларининг бурчи деб ҳисоблаб келдик. Сизлар ҳам худди шундай қардошларча дўстлик билан жавоб бераётганлигингизни, бу ерда, Кубада Ленин мамлакатини, Октябрь Ватанини билишлари ва севишларини биз қадрлаймиз.

Бизни боғлаб турган алоқалар капитал дунёсига одат бўлган алоқалардан мутлақо бошқачадир. Совет Иттифоқи учун Куба — эксплуатация ва капитал сарфлаш объекти эмас, стратегик база ёки «таъсир доираси» эмас. Бизнинг дўстлигимиз, яқинлигимиз — мамлакатларимиз социалистик табиатининг ифодасидир, социалистик интернационализм юксак принципларининг жонли мужассамидир.

Ҳозир миллион-миллион кишилар Совет—Куба дўстлигининг ижодкорлари бўлиб қолдилар. Улар ишчилар, техниклар, совет корхоналарининг инженерлари бўлиб, Куба учун станоклар, машиналар, комбайнлар, бошқа маҳсулотлар тайёрлаб бермоқдалар. Улар етиштирган қанд-шакарнинг бир қисми Совет кишиларига юборилишини яхши билган Сафра меҳнатчилари ҳам; Кубада ишлаётган совет мутахассислари ҳам ва бизнинг мамлакатимизга ўқиш учун бораётган кубалик йигит-қизлар ҳам Совет—Куба дўстлигининг ижодкорларидир. Совет ва Куба олимлари, адабиёт ва санъат арбоблари, хуллас, халқларимиз ўртасидаги маданий бойликларни интенсив ўртоқлашишда қатнашаётган ҳамма кишилар ҳам шу жумлага киради. Айтиш мумкинки, Совет—Куба дўстлиги, Куба — Совет дўстлиги иши ҳар бир совет кишиси учун ҳам, аминмизки, ҳар бир кубалик учун ҳам қалбга яқин, азиз иш бўлиб қолди.

Совет—Куба ҳамкорлиги ҳозир ҳаётнинг турли соҳаларини ўз ичига олади. Бу ҳамкорликни металлургия ва энергетика, қишлоқ хўжалиги ва балиқ овлаш флотида, илмий тадқиқотлар ва санъатда кўриш мумкин. Бу ҳамкорлик савдо-сотиқ каби энг оддий формалардан ишлаб чиқаришни кооперациялаш ва халқ хўжалик планларини координациялаш даражасигача кўтарилмоқда.

Эндиликда Совет—Куба алоқалари узоқ муддатли негизга қурилмоқда. Бу ҳол алоқаларга стабиллик бахш этмоқда, кенг кўламдаги вазифаларни ҳал этиш имконини бермоқда. Шу жиҳатдан олганда ўртоқ Фидель Кастронинг Москвага қилган сўнгги визити вақтида имзоланган иқтисодий битимлар яхши мисол бўла олади.

Маълумки, Совет Иттифоқи Кубанинг мудофаасини мустаҳкамлашда ҳам ёрдам бермоқда. Кубаликлар қўлидаги Совет қуроли бирон-бир мамлакатга ҳужум қилиш қуроли эмаслигини, халқаро вазиятни кескинлаштириш воситаси эмаслигини биз яхши биламиз, эҳтимол бошқалар ҳам билишса керак. Бу қурол мамлакатингизнинг революцион ғалабаларини ҳимоя қилишдек адолатли ишга, тинчлик ва осойишталик ишига хизмат қилмоқда.

Куба Компартияси Марказий Комитети Совет Иттифоқи билан муносабат масалаларига бераётган эътиборни биз юксак қадрлаймиз, бу иш билан Фидель Кастро, Освальдо Дортикос, Рауль Кастро ўртоқлар ва Кубанинг бошқа раҳбарлари доимо шуғулланаётганликларини биламиз. Сизларга шуни айтишим мумкинки, ўртоқлар, биз ҳам Совет—Куба алоқаларини кучайтиришга жуда катта аҳамият бермоқдамиз. Бу масалалар партиямиз Марказий Комитети Сиёсий бюросининг, Совет ҳукуматининг доимо назар-эътиборида турибди.

Ўзларингизга маълумки, кеча бизнинг Фидель билан ва кубалик бошқа ўртоқларимиз билан суҳбатларимиз бошланди ва бугун давом эттирилади. Бу суҳбатлар бизга яна бир-биримизга ахборот бериш ва тажрибани ўртоқлашиш учун, кўпгина муҳим проблемаларни муҳокама қилиш учун яхши имконият бермоқда. Ҳар доим бўлганидек, янги учрашувимиз ҳам сидқидиллик, ишонч, тўла ҳамжиҳатлик руҳида ўтмоқда. Мен шунга аминманки, ўртоқлар, бу галги музокаралар Фидель Кастронинг Совет Иттифоқига қилган визити натижалари сингари Совет—Куба ҳамкорлигида янги босқични бошлаб беради.

Ўртоқлар! Совет—Куба алоқалари эришган даражага асосланиб, СССР билан Куба ўртасида бепоён океан орқали энди мустаҳкам, кенг, ишончли кўприк солинди, деб айта оламиз. Бу кўприкдаги ҳаракат узлуксиз ва бир маромда давом этмоқда. Бу — тинчлик, дўстлик ва қардошлик кўпригидир, ўртоқлар!

Азиз дўстлар!

Гапимнинг охирида меҳмондўстлик, очиқ чеҳра, самимият учун, Советлар мамлакатидан келган дўстларга қалбингизни сахийлик билан очиб қўйганлигингиз учун ўз номимдан ва ўртоқларим номидан яна бир карра миннатдорчилик айтмоқчиман.

Совет — Куба дўстлиги мустаҳкамлансин ва гуллаб-яшнайверсин!

Мард Куба халқига ва унинг жанговар авангарди — Куба Коммунистик партиясига шон-шарафлар бўлсин!

Яшасин тинчлик ва коммунизм!

Вива Куба!

(Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқи гулдурос, давомли қарсаклар билан қайта-қайта бўлиниб турди. Нутқ тамом бўлгандан кейин жуда катта Революция майдони узра кучли «Ура!» садолари янгради. Митинг қатнашчилари «СССР — Куба! Брежнев — Фидель — дўстлик!» деб қайта-қайта такрорладилар).

Илмий муассасаларда

ҚИШЛОҚЛАРИМИЗ ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

Колхоз марказининг бўлажак қиёфаси қандай бўлиши керак? Лойиҳачиларнинг навбатдаги йиғилишида шу масала кўрилди.

Стол устида лойиҳа макети. Унда бўлажак объектлар турли белгилар орқали кўрсатилган. Кенг ва равон йўлнинг икки томонида уй-жой, мактаб, мактабгача тарбия болалар муассасалари комплекс ҳолда қурилади. Маданият уйи, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатувчи корхоналар, меҳмонхона ҳамда дам олиш зоналари барпо этилиши ҳам мўлжалланади. Уй бекаларининг юмушини енгиллаштириш мақсадида хонадонларда қатор қулайликлар туғдирилади. Бир сўз билан айтсак, лойиҳа муаллифлари қишлоқ аҳли талаб ва истакларини инобатга олиб, унинг мукаммал бўлишини ўз олдиларига мақсад қилиб қўйганликлари кўриниб турибди.

Лойиҳа устида қизғин баҳс борди. Муаллифлар изоҳларидан сўнг сўзга чиққанлар ўз таклиф ва мулоҳазаларини баён этишди. Улар айни вақтда лойиҳанинг айрим қисмларини янада замонавийлаштириш мақсадга мувофиқлигини қайд этишди. Институт бош инженери Д. Антман лойиҳа ижодкорларини дастлабки муваффақият билан табриклаб мунозарани якунлади.

Серқуёш республикамиз қишлоқларининг жамоли кун сайин гўзаллашиб бораётганлигини фахр билан тилга оламиз. Ана шу қутлуғ бунёдкорлик ишларида «Узмежколхозпроект» лойиҳалаш институти ходимларининг ҳам муносиб улуши бор.

КПСС XXIV съездининг тарихий қарорлари ва партиямиз Марказий Комитетининг Пленумлари кўрсатмаларини изчиллик билан амалга ошираётган бу институт ходимлари катта ютуқларни қўлга киритишмоқда. Сўнгги йилларда лойиҳани тайёрлаш муддати тезлашди, унинг сифати яхшиланди.

Беш йилликнинг ҳал қилувчи 1973 йилида 157 типовой уй-жой, 13 клуб, 76 болалар боғчаси, 67 мактаб лойиҳалари яратилди. Механизациялаштирилган молхона иншоотлари лойиҳаси буюртмачилар қўлига тегди. Тошкент ва Сирдарё областлари қурилишлари учун 260 лойиҳа ишлаб чиқилди.

— Биз бу йил ютуқларимизни мустаҳкамлашга ҳаракат қиламиз, — дейди бош планлар бўлими раҳбари А. Қорабоев. — Бу йил Самарқанд области учун 15, Наманган области учун 12, Хоразм области учун 6, Бухоро ва Фарғона области учун 15 лойиҳа яратамиз. Бунда буюртмачиларнинг фикрлари ҳам ҳисобга олинади.

Дарвоқе, бу бўлим янгидан ташкил этилганлигига қарамай, буюртмачи ташкилотлар ҳурматини қозонди. Архитекторлар С. Тожиддинова, Т. Бадалов, инженер Р. Кислова ва бошқа ўртоқлар яратган лойиҳа ўзининг арзон ва сифатлилиги билан ажралиб туради. Бош планлар бўлими қисқа вақт ичида 95 колхознинг буюртмасини бажарди.

«Узмежколхозпроект» лойиҳалаш институти ва унинг бўлимларининг ходимлари қишлоқларимизда барпо этиладиган саноат корхоналари ҳамда турар-жой комплекслари лойиҳасини жадаллик билан тайёрлаб беришмоқда.

Ҳ. СУЛТОНОВ.

Сирдарё область Ворошилов районидаги Свердлов номли колхознинг илғор сут соғувчиси Маъфират Тўраева тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи йилида қарамоғидаги ҳар бош сигирдан 2500 килограммдан сут соғиб олиш мажбуриятини олган. Аҳдига вафодор қиз шу кунларда кундалик нормани 1,5 баравар ошириб бажармоқда. Суратда: Маъфират Тўраева.

А. Тўраев фотоси.

ЯНГРА СОЗИМ!

«Навоий номли театр» сўзлари ёзилган кўк автобус Наманган областидаги барча қишлоқларда яхши таниш.

Унинг пассажирлари — область музикали драма ва комедия театри концерт бригадасининг қатнашчилари Свердлов номли колхоз меҳнатчилари ҳузурида ўз маҳоратларини намойиш қилдилар. Томошабинлар халқ қўшиқлари ва замонавий оммабоп қўшиқларни ижро этган артист Ҳ. Охунованн, раққоса Л. Мақсумовани ва театрнинг бошқа артистларини самимий кутиб олдилар.

Наманган театри коллективи колхозчилар билан тез-тез учрашиб туради. Театрда махсус концерт бригадалари ташкил қилинган бўлиб, улар спектакллардан бўш кунларида қишлоқларга борадилар. Кейинчалик бадиий коллектив Учқўрғон ва Норин районларининг деҳқонлари ва чорвадорлари билан учрашадилар.

(ЎзТАГ).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ЧЕТ ЭЛ ФАНИ ВА ТЕХНИКАСИ

СЕРҚИЁФА ОҚСИЛ

Оқсил — одамлар ва ҳайвонларнинг асосий озуқа маҳсулотларидан биридир. Турли мамлакатларда оқсил етиштиришни кўпайтириш йўллари, мавжуд ресурслардан рационал фойдаланиш йўллари изланмоқда.

АҚШ қишлоқ хўжалик министрлигининг янги — Орлфан шаҳридаги лабораториясида чигит мағзидан сероқсил ун олиш усули синаб кўрилди. 100 тонна чигитдан таркибидаги оқсил 65 процентга борадиган 11,3 тонна ун ҳосил қилиш мумкин экан. Мутахассислар шу ундан оқ нон ёпиш ва печенье пиширишда фойдаланиш мумкин, деб ҳисоблайдилар. Буғдой унининг бешдан бир ҳиссаси чигит унига алмаштирилса тайёр маҳсулотнинг тузилиши ва таъми сақланиб қолаверади-ю, аммо таркибидаги оқсил икки баравар кўпайиб, 20-22 процентга етади.

Янги маҳсулот ҳар бири ўз ҳоссаларига эга бўлган уч хил фракцияга бўлиниши аниқланди. Шулардан бири кислотада эрийди ва салқин ичимликлар тайёрлашда ишлатилиши мумкин. Қолган икки қисми «енгил» ва «оғир» фракцияларга бўлинади. «Енгил» фракцияда 65 процентга яқин протеин бўлиб ун қилиб тортилиши мумкин, протеини 50—54 процентга борадиган иккинчи фракция чорва емига кетади.

Кейинчалик соя, буғдой, арпанинг анча қисми сунъий гўшт, ёғ, сут каби маҳсулотлар ҳосил қилишга сарфланишидан озуқа оқсили танқчиллигига барҳам бериш зарурати янада ўткирлашади, деб ҳисоблайди олимлар. Нефть ва газдан оқсил ҳосил қилиш шу запасларни тўлдириб турувчи иккинчи бир йўлдир. Ғарбий Европанинг ўзидагина 7-8 та шундай завод қурилмоқчи. Бир қанча фирмалар чўчқа, парранда ва бузоқларни «бактериал» оқсил билан боқиш борасида ўтказган экспериментлар ижобий натижалар берди.

Японияда оқсил устида ғалати-ғалати тажрибалар ўтказилмоқда. У ерда тозаланган нохотдан оқсил эритмаси олинмоқда ва унга тегишли ишлов берилгач, қаттиқ ва суюқ озуқа маҳсулотлари учун еса бўладиган пўст бўлиб хизмат қилиши мумкин. Бундай пўст одатдаги шароитларда иссиқ сув ва мойда эриб кетмайди.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

ОБЛАСТЛАР РАДИОФЕСТИВАЛИ

Республика радиоси тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи йилида диққатга сазовор иш бошлади. Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 50 йиллик юбилейи шарафига Ўзбекистон областлари ва Қорақалпоғистон АССР радиофестивали очилди.

Республика радиоси ана шу циклда тайёрланган дастлабки эшиттиришни республикамиз меҳнаткашлари эътиборини ҳавола қилди.

«Андижон области эфирда» деб номланган радиопрограмма Андижон область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. Раҳимовнинг сўзи билан бошланди. Колхоз тузуми ветерани «Партия XX съезди» колхозининг раиси А. Тиллабоев, таниқли механизатор Обиджон Акбаров, Балиқчи районидаги «Правда» колхози раиси Ҳ. Эргашева, «Савай» совхози маккажўхорикорлик бригадаси бошлиғи Н. Маматқодиров ва бошқалар область пахтакорларининг меҳнат марралари, уларнинг 1974 йил учун зиммаларига олган социалистик мажбуриятлари ҳақида сўзлаб бердилар. «Индустриал Андижоннинг марралари» деган эшиттириш саноат, қурилиш ва транспорт ходимларига бағишланди.

УНИВЕРСИТЕТ ТАШАББУСИ

В. И. Ленин номидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент Давлат университети коллективининг 1974 йил учун олган социалистик мажбуриятлари

Тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йилида мамлакатимиз, жумладан, республикамиз ҳаётида йирик ва муҳим воқеалар юз берди. Совет халқи партия XXIV съезди, КПСС Марказий Комитети Пленумлари қарорларини изчиллик билан амалга ошира бориб, беш йилликнинг учинчи йилини ғолибона якунлади. Тинчлик программасини амалга ошириш ишида катта муваффақиятлар қўлга киритилди.

Университетнинг профессор ва ўқитувчилари, жамоат ташкилотлари ўтган йили ёшлар билан ишлашга, уларни шонли революцион, жанговар ва меҳнат анъаналари, социалистик интернационализм ва совет ватанпарварлиги руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор бердилар. Бу борада КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг аълочи студентларнинг Бутуниттифоқ слётида сўзлаган нутқи биз учун дастуруламал бўлди ва шундай бўлиб қолади.

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети коллективи 1974 йилда ўқув-тарбия жараёнини янада такомиллаштириш, таълим ва коммунистик тарбияни бирга қўшиб олиб бориш, илмий-тадқиқот натижаларининг самарадорлигини оширишни ўзининг асосий вазифаси, деб ҳисоблайди. КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил топган куннинг 50 йиллиги муносабати билан қабул қилган қароридан илҳомланган университет профессор-ўқитувчилари, илмий ходимлари ва студентлари тўққизинчи беш йилликнинг улуғвор вазифаларини ошириб бажариш ҳамда республикамизнинг олтин тўйини муносиб кутиб олишга қатъий аҳд қилдилар. Шу муносабат билан ўз зиммаларига қуйидаги социалистик мажбуриятларни қабул қилдилар:

— халқ хўжалиги, фан ва маданиятнинг ўсиб бораётган эҳтиёжларини тўлароқ қондириш мақсадида юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифати янада оширилиб, меҳнатни илмий ташкил этиш принциплари асосида ўқув жараёнлари тағин ҳам такомиллаштириб борилади;

— 1974 йилда планда белгиланган эллик ўрнига олтмиш дарслик, ўқув қўлланмаси, илмий ишлар тўпламлари ва монографиялар нашрга тайёрланади;

— планда белгиланган саккиз ўрнига ўн икки илмий-тадқиқот ишлари халқ хўжалигига жорий этиш учун тайёрланади;

— хўжалик шартномалари асосида планда белгиланган тўққиз юз минг ўрнига бир миллион юз минг сўмлик миқдорида тадқиқот ишлари бажарилади;

— илмий-тадқиқот ишлари ва хўжалик шартномаларида қатнашувчи студентларнинг сони 20 процентга кўпайтирилади;

— белгиланган етти докторлик ва 34 кандидатлик диссертацияси ўрнига 9 докторлик ва 45 кандидатлик диссертацияси тайёрланади;

— университет олимларининг 50 марта Тошкент шаҳри ва республика колхоз, совхозларига коллектив бўлиб лекция ва докладлар ўқиш учун чиқишлари уюштирилади;

— университет студентлари ва Тошкент шаҳри меҳнаткашлари учун уч минг доклад ва лекция ўқилади;

— республикадаги бошқа олий ўқув юртлари билан университетнинг алоқаси янада ривожлантирилиб ва мустаҳкамланиб борилади. Шу мақсадда бу йил университет олимларининг Андижон, Фарғона ва Наманган областлари олий ўқув юртларига боришлари уюштирилади ва шу жойларда сайёр ҳамда олий ўқув юртлариаро илмий ва методик конференциялар ўтказилади;

— ижтимоий мутахассислик факультети иши янада ривожлантирилади ва такомиллаштирилади. Бу факультетда ўқувчилар сони ва ихтисослар миқдори оширилади;

— студентлар орасида олиб бориладиган сиёсий-тарбиявий, маданий-оммавий ишларнинг форма ва усуллари янада такомиллаштирилади ва бу ишларнинг таъсирчанлиги ҳамда самарадорлиги оширилади;

— студент-ёшларнинг жисмоний тарбиясига кўпроқ эътибор берилади. ГТО нормаларини топширган студент ва ходимларнинг сони 20 процентга кўпайтирилади;

— студентларнинг меҳнат тарбияси кучайтирилади; ёзги қурилиш отрядларида студентларнинг оммавий иштирокини таъминлашга ҳаракат қилинади; учинчи меҳнат семестри давомида қурилиш отрядларида қатнашувчи студентларнинг сони планда белгиланганига нисбатан йигирма процент оширилади;

— студент-ёшларнинг маданий маиший турмуш шароитини янада яхшилаш чоралари кўрилади.

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети коллективи ўз зиммасига ушбу социалистик мажбуриятларни қабул қиларкан, Ўзбекистон ССРдаги барча олий ўқув юртларининг ўқитувчи ва студентларини тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи йили план-топшириқларини ошириб бажариш ҳамда Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдириб юборишга чақиради.

Т. САРИМСОҚОВ,
В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети ректори, профессор

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ ВА УРТА МАХСУС ТАЪЛИМ МИНИСТРЛИГИ КОЛЛЕГИЯСИ ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. В. И. Ленин номидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент Давлат университети коллективининг КПСС Марказий Комитетининг 1973 йил декабрь Пленуми қарори ҳамда КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати, КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг «1974 йил халқ хўжалик планини муддатидан илгари бажариш учун саноат, қурилиш ва транспорт ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини ўтказиш тўғрисида»ги қароридан илҳомланиб, Узбекистон ССР ва Узбекистон Компартиясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш мақсадида 1974 йил учун олган социалистик мажбурияти маъқуллансин.

2. Министрлик коллегияси республикадаги барча олий ва ўрта махсус ўқув юртлари В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети коллективининг ташаббусини маъқуллайдилар, деб тўла ишонч билдиради.

3. Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги социалистик мажбуриятларни тўла ва ўз вақтида бажариш бўйича олий мактаблар ҳамда ўрта махсус ўқув юртлари орасида социалистик мусобақа ташкил этишни зарур, деб ҳисоблайди.

МЕҲНАТГА ҲАМДАМ

Туризм ва экскурсиялар бўйича Қорақалпоғистон область совети ташкил қилинди. Бу советни тузишдан мақсад — автоном республикада экскурсия ва туристик ишни бир мунча юксак даражага қўйишдан иборат.

Бултур Қорақалпоғистон меҳнаткашларидан салкам беш минг киши ўз отпускасини походларда ва мароқли сафарларда ўтказди. Бу йил эса туристлар сони уч баравардан зиёд кўпаяди. Дам олиш куни маршрутларини кенгайтириш мўлжалланмоқда. Советнинг ёрдами билан неча минглаб ишлаб чиқариш ходимлари бир-икки кунга Хива, Бухорога, Урганчга, Орол денгизи соҳилларига боришлари мумкин.

(ЎзТАГ).

Ҳар тўғрида

АТОМ СОАТЛАРИ

Японидаги хаттори фирмасининг конструкторлари икки йил ичида «атом двигателли» қўл соатлари ишлаб чиқишди. Улар ҳозирги кунда мавжуд бўлган қўл соатларига айнан ўхшаш янги соат хилини ихтиро этишга муяссар бўлишди. Атом двигателли қўл соатининг диаметри 1,5 сантиметр, қалинлиги эса, 8 миллиметрга тенг. Унинг энергия манбаи радиоактив изотоплардир. Буларнинг ҳаммаси ғоятда кичик капсул ичига жойлаштирилган. Конструкторлар айниқса соат корпусини ишлашда катта қийинчиликларга дуч келдилар. Чунки бу корпус организм учун зарарли бўлган нурланиш таъсиридан холис бўлиши зарур эди. Бу муаммо ижобий ҳал этилди.

ПОЛЕОЛИТ ДАВРИНИНГ САДОСИ

Испанияда, Толедо шаҳрининг чеккасида ер кавлакаётган пайтда катта фил суягининг қолдиқлари топилган. Унинг бир қисми икки ярим метрдан ҳам ошади. Гигант фил суягининг қолдиқларини чуқур текшириб кўрган машҳур испан полеозоологи М. Мартин Агуадонинг фикрига қараганда бундай филлар полеолит даврида яшаган экан. Топилган қолдиқ 1.300 минг йил аввал яшаган бундай филларнинг ягона намунасидир. Бу ҳам бўлса инсон томонидан Европанинг жанубий қисмидан топилди.

ОТАХОН — ВЕЛОСИПЕДДА

Саксон ёшли швейцариялик Шарль Вайлд 1920 йилда сотиб олинган велосипедида Европа мамлакатларида саёҳат қилиб, 160 минг километр масофани босиб ўтди. Яқинда у чарчамас сайёҳ Чехословакия ва Венгрия йўлларида саёҳат қилиб 2 минг 600 километр масофани босиб ўтиб эсон-омон ўз юртига қайтиб келди. Бу йил у Совет Иттифоқи, Польша, ГДР ва ГФРга саёҳат қилишга жазм қилмоқда.

◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

Али аламидан чиқди

БОКС

Нью-Иоркнинг «Мэдисон сквер-гарден» спорт залида профессионал бокс бўйича жаҳон чемпионлигига даъвогарлар Муҳаммад Али билан Жо Фрэзер куч синашди. Бу беллашувнинг нақадар қизиқарли ва асаббузар вазиятда ўтганини шундан ҳам билса бўладики, «Мэдисон сквер-гарден» кассаларида билетнинг нархи 100 долларгача кўтарилди. Билет ололмаган ишқибозлар эса унга беш баравар зиёд пул тўлаб қўлдан олишга мажбур бўлдилар.

Оғир вазндаги бу икки профессионал боксчи ўртасида бўладиган учрашувга қизиқиш ниҳоятда зўр бўлганлиги бежиз эмас. Чунки дунёга донғи кетган Муҳаммад Али — Кассиус Клей 1971 йили Жо Фрэзерга ютқазиб қўйган эди. У сиёсатга аралашгани ва эрк учун курашганлиги сабабли спортдан четлатилиб, қамоққа ҳам тушган эди. Натижада у рақибининг ҳужумларига дош беролмай чемпионликдан маҳрум бўлганди. Бироқ Муҳаммад Али чемпионликни қайтариб олиш илинжида тинмай курашди, чемпион билан учрашувгача бўлган ғовларни бирин-кетин енгиб ўтди. Шу орада, 1973 йили жаҳон чемпиони Фрэзер Жорж Формэнга ютқазиб қўйди. Энди Муҳаммад Али янги чемпион билан беллашиш учун яна бир тўсиқ — Жо Фрэзерни енгиб ўтиши керак эди.

Аламзада Муҳаммад Али Фрэзер билан беллашиш учун жиддий тайёргарлик кўриш билан бир қаторда унинг «жиғи»га тегиб, руҳий ҳужум қила бошлади. Медицина кўригидан ўтаётганларида Али Фрэзерни муштлашишга чақирди, тўполон кўтариб, рақибини ҳақорат қилди. Телестудияда ўтказилаётган суҳбат пайтида эса унинг баттар жазаваси тутиб, Фрэзерни нодонликда айблади. Натижада иккаласи муштлашиб кетишди. Телестудия ходимлари уларни зўрға ажратиб қўйишди.

Ниҳоят икки даъвогар «Мэдисон сквер-гарден»да, минг-минглаб томошабинлар кўз ўнгида чинакам спортчасига муштлашишди. Бу сафар Муҳаммад Алининг қўли баланд келди. Ўн икки раунд давомида Али очколар бўйича ютиб, аламидан чиқди. Энди Муҳаммад Али профессионал бокс бўйича ҳозирги жаҳон чемпиони Жорж Формэнни курашга даъват этмоқда. Лекин унинг даъвати Формэнгача етиб борармикан? Чунки, профессионал бокс спортчилардан кўра катта ҳамён эгаларини кўпроқ қизиқтиради. Улар даъвогарлар ўртасида ҳар хил учрашувлар уюштириб, шу баҳонада чўнтакларини тўлдириб олишади. Бу сафар спорт қорчалонлари Муҳаммад Алининг рингга чиқишини хоҳлашармикан?! Буни ҳозирдан айтиш қийин. Аммо, «эркин дунё»да кўп нарса спортдан кўра, долларга боғлиқ эканини ҳам унутмаслик керак.

Реклама ва эълонлар

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

1 февралда, кеч соат 8 да.

БУТУНИТТИФОҚ БАДИИЙ КОЛЛЕКТИВЛАР КЎРИГИНИНГ ЛАУРЕАТИ

«ШОДЛИК»

АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИНИНГ

КОНЦЕРТИ

СОЛИСТЛАР:

Дилором ҚАЮМОВА,
Дадахон ҲАСАНОВ,
Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати
Дилбар ФАЁЗОВА,
Назира ШЕРАЛИЕВА, Насиба ЭГАМБЕРДИЕВА,
Бутуниттифоқ эстрада артистлари конкурсининг дипломанти
Қодир МУМИНОВ, Рашида РАҲИМОВА, Роза КАКУРИЕВА.
УЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ЧОЛҒУ АНСАМБЛИ АСБОБЛАРИ.

Бадиий раҳбари — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ҳаким НИШОНОВ.

Программани — Уткир СИДДИҚОВ олиб боради.

БИЛЕТЛАР КОНЦЕРТ ЗАЛИ КАССАСИДА КУНДУЗ СОАТ 2 ДАН СОТИЛАДИ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30 — МОСКВА. 12.35 — Янгиликлар. 12.45 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 13.15 — Телеочерк. 13.45 — Концерт. 14.00 — **Уртоқ Л. И. Брежневнинг Кубада бўлишига доир.** 16.00 — Телефильм. 16.30 — Спорт ҳақида суҳбат. 17.00 — Рус тили. 17.45 — ТОШКЕНТ. 17.50 — Мактабимиз — фахримиз. 18.20 — «Ахборот». 18.35 — «Прогресс» программаси. 19.05 — Ўн минут музика. 19.15 — «Ахборот». 19.30 — Миллионлар ленинча университети. 20.00 — Фигурали учиш бўйича Европа чемпионати. 22.00 — «Вақт». **Уртоқ Л. И. Брежневнинг Кубада бўлишига доир.** ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.30 — ТОШКЕНТ. 11.50 — **Энг гўзал кемалар** (бадиий фильмнинг 2-серияси). 17.45 — МОСКВА. 19.30 — ТОШКЕНТ. 20.00 **Олис юлдуз шуъласи** (бадиий фильмнинг 1-серияси). 21.10 — Концерт. 21.50 — Шеърият мухлисларига. 22.00 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 22.40 — Ҳужжатли фильм. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.30 — Фильм-концерт. 20.35 — **Ёш келин-куёвлар қиссаси** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 31/I да **Жизель.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 31/I да **Оқшомдан тушгача.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 31/I да **Жон қизлар.**

КИНО

Ёмғир ёғди, излар ювилди — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ВОСТОК», «МОСКВА», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», (кундуз ва кечқурун).

Севги анатомияси — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Уч мушкетёр — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун);

Садоқат — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун);

Анупама — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Тошдаги достон — А. НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Утли қор — «ҲАМЗА» (кундуз ва кечқурун).

Уртоқ генерал — С. РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун).

Катта соврин — Ғ. ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

Узбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг Урта Осиё ипакчилик илмий-тадқиқот институти қуйидаги вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

пиллани дастлабки ишлаш бўлимининг мудири (фан кандидати);

лабораториялар катта илмий ходимлари — генетика ва гетерозис, агротехника, ишлаб чиқариш экспериментлари (фан кандидатлари);

бўлимлар катта илмий ходимлари — ипак қурти ва тут дарахти касалликлари ва зараркунандалари (фан кандидатлари).

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 702044, Тошкент область, Калинин райони, Жарариқ почта бўлими.

«ЭЛЕКТРОСИБМОНТАЖ»

трестининг 9-монтаж участкасига Сирдарё, Тахиатош ГРЭСларида, Қизил Ўрда ТЭЦида ва Ўзбекистон, Шимолий Тожикистон ҳамда Жанубий Қозоғистон территорияларида жойлашган подстанцияларда

ИШЛАШ УЧУН

3-6 разрядли электр монтажчилари, контроль-ўлчов асбоблари ва автоматика бўйича 3-6 разрядли слесарлар, 5-6 разрядли газ-электр пайвандчилар

КЕРАК

Иш ҳақи — ишбай. Суточний ўрнига 50 процент қўшимча ҳақ тўланади. Ёлғиз кишилар ётоқхона билан таъминланади. Оилалиларга икки йил мобайнида квартира берилади.

Мурожаат учун адрес: ТашГРЭС (62-автобус);

Фарғона, Самарқанд, Бухоро, Чимкент шаҳарларида — прораб майдончалари.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ. Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 • ТЕЛЕФОНЛАР Эълонлар — 338142, коммутатор — 330249 дан 330258 гача

Р. 01179. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583.